ΑΣΤΗΡ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ

«Πάντα δοκιμάζετε, τὸ καλὸν κατέχετε».

Ἔτος 65ον ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ, 1929. Ἀριθ. 2.

ΧΑΣΜΑ ΜΕΓΑ

«Χάσμα μέγα ἐστήρικται».
(Λουκᾶ ις΄. 26).

Διὰ τῆς παραβολῆς τοῦ Πλουσίου καὶ τοῦ Λαζάρου, ὁ Κύριος ἡμῶν μᾶς διδάσκει ὅτι, ὅπως ὁ ἁμαρτωλὸς γείνῃ ἀποδεκτὸς παρὰ τῷ Θεῷ καὶ συγχωρηθῇ παρ᾽ Αὐτοῦ, ἀνάγκη νὰ μετανοήσῃ καὶ νὰ ὑπακούσῃ εἰς τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ***ἐνόσῳ εἶναι ἐν τῇ ζωῇ ταύτῃ,*** καὶ ὅτι τούτου μὴ γενομένου, ἡ τύχη του ἐπισφραγίζεται μετὰ θάνατον διὰ παντὸς—***ἀνεπιστρεπτεί.***

Διὰ τῆς παραβολῆς ταύτης ἠθέλησε προσέτι νὰ διδάξῃ τοὺς Ἰουδαίους καὶ πάντας τοὺς στηριζομένους καὶ ἐλπίζοντας ἐπὶ τὴν καταγωγὴν καὶ κοσμικὴν συγγένειαν ἢ ἄλλην τινὰ ἐξωτερικὴν σχέσιν μετὰ τῆς ὁρατῆς Ἐκκλησίας τοῦ Θεοῦ ἢ καὶ εἰς τὴν ἁπλῆν συμμόρφωσιν πρὸς τοὺς ἐξωτερικοὺς τῆς θρησκείας τύπους, ὅτι ***πάντα ταῦτα εἶναι ἀνωφελῆ*** ἄνευ ἐγκαρδίου καὶ τελείας ὑπακοῆς εἰς τὸν νόμον Αὐτοῦ.

Περὶ τὴν ἐξέτασιν δὲ τῶν ζητημάτων τούτων σᾶς παρακαλῶ ὅπως ἐπὶ ὀλίγας στιγμὰς μοὶ χαρίσητε τὴν προσοχήν σας.

Ἐν τῇ παραβολῇ ταύτῃ παρίστανται δύο πρόσωπα ἐντελῶς ἀνόμοια πρὸς ἄλληλα, οὐ μόνον κατὰ τὰς ἐξωτερικὰς περιστάσεις καὶ τὴν κοινωνικὴν θέσιν, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὸν χαρακτῆρα. Τὸ ἓν τῶν προσώπων τούτων ἦτο ἄνθρωπος πλούσιος, εὐγενής, καὶ κατὰ πᾶσαν πιθανότητα εὐπαίδευτος, κατέχων ὑψηλὴν θέσιν ἐν τῇ κοινωνίᾳ. Ἕνεκα δὲ τοῦ πλούτου του κατῴκει ἐν μεγαλοπρεπεῖ μεγάρῳ καὶ ὑπηρετεῖτο ὑπὸ πλήθους ὑπηρετῶν, ἐνεδύετο δὲ βασιλικῶς βύσσον καὶ πορφύραν, καὶ ἐνώπιον αὐτοῦ παρετίθετο τράπεζα πολυτελής, μὲ ποικίλα φαγητά, μὲ πολλὴν μαγειρικὴν τέχνην παρεσκευασμένα, ἐξ ἐκλεκτῶν εἰδῶν ζῴων, πτηνῶν, ἰχθύων καὶ φυσικῶν προϊόντων τῆς γῆς. Παρίσταται ὅμως ὡς μὴ ἔχων ἄλλην φρόντιδα εἰμὴ τί νὰ φάγῃ καὶ τί νὰ πίῃ καὶ πῶς νὰ εὐφραίνηται καθ᾽ ἑκάστην. Περὶ ψυχῆς, περὶ Θεοῦ, περὶ τοῦ μέλλοντος κόσμου, περὶ τῶν ὁμοίων του ἀνθρώπων, ποσῶς δὲν ἐφρόντιζεν. Ἦτο οὐ μόνον ***ἀσεβής,*** ἀλλὰ καὶ ***ἄσπλαγχνος—ἄπιστος,*** ἐν τῇ ἀκριβεῖ καὶ πλήρει τῆς λέξεως σημασίᾳ.

Ὁ ἕτερος ἦτο ἀφανής, ἀμαθής, πτωχός, περιφρονημένος καί, ὅπερ τὸ χείριστον, ἀσθενής, γέμων ἀπὸ ἕλκη. Δὲν εἶχε δὲ οὔτε οἰκίαν ἰδίαν οὔτε κἂν ποῦ τὴν κεφαλὴν κλῖναι· καὶ διὰ τοῦτο διήνυε πιθανὸν τὰς ἡμέρας καὶ νύκτας κείμενος παρὰ τὴν θύραν τοῦ πλουσίου. Καίπερ δὲ κατακείμενος ἔξωθεν οἰκίας ἀνδρὸς τοσούτον πλουσίου, ὁ ταλαίπωρος Λάζαρος ἦτο εὐχαριστημένος νὰ ἀποζῇ

ἐκ τῶν ψιχίων τῶν πιπτόντων ἀπὸ τῆς τραπέζης τοῦ πλουσίου, ἀλλ᾽ ὡς φαίνεται, δὲν ἐχόρταινεν. Ἐπὶ πᾶσι τούτοις ἠνωχλεῖτο καὶ ἀπὸ τοὺς κῦνας, οἵτινες ἐρχόμενοι ἔλειχον τὰς πληγάς του.

Εἰς τὰ ὄμματα τοῦ κόσμου ὁ πλούσιος πολὺ πιθανὸν ἐθεωρεῖτο εὐτυχὴς καὶ ἐπίζηλος καὶ εὐνοούμενος τοῦ Θεοῦ, ἀφοῦ τῷ εἶχεν ἐπιδαψιλεύσει τοσαῦτα ἀγαθά· ἐμακαρίζετο πιθανὸν ὑπὸ πάντων, ἐνῷ ὁ πτωχὸς Λάζαρος ἐκίνει τὴν ἀηδίαν καὶ ἀποστροφὴν τοῦ κόσμου καὶ ἴσως ἐθεωρεῖτο ὡς μέγας ἁμαρτωλός, ἄξιος τῆς τύχης καὶ τῶν παθημάτων του. Ἀλλ᾽ εἰς τὰ ὄμματα τοῦ παντεπόπτου Θεοῦ, ὅστις δὲν βλέπει τὸ ἐξωτερικὸν ἀλλὰ τὴν καρδίαν, τὸ πρᾶγμα εἶχεν ἄλλως· ὅπως δ᾽ ἀπεδείχθη ἐκ τῶν ὑστέρων, ὁ Λάζαρος ἦτο ἄνθρωπος εὐσεβής.

Πόσον καιρὸν διήρκεσεν ἡ κατάστασις αὕτη δὲν γνωρίζομεν· ἡ Γραφὴ μᾶς λέγει μόνον ὅτι ***ἀπέθανον ἀμφότεροι***. Ναί, κατὰ τὴν κοινὴν πᾶσιν ἀνθρώποις μοῖραν, ἀπέθανον καὶ αὐτοί. Ἀπέθανον! πόσον σημαντικὴ ἡ τετρασύλλαβος αὕτη λέξις! Ὁπόσα καὶ ὁποῖα σπουδαῖα διὰ τὸν ἄνθρωπον ζητήματα δὲν περικλείει! ***Ἀποθνήσκω*** σημαίνει ἀποχωρίζομαι ἀπὸ παντὸς ὅπερ μοὶ εἶναι προσφιλὲς καὶ πολύτιμον ἐν τῇ ζωῇ ταύτῃ—ἀπὸ οἰκείων, συγγενῶν καὶ φίλων· ***ἀποχαιρετῶ*** διὰ παντὸς πάντα τὰ ἐγκόσμια, ἀποχωρίζομαι τοῦ σώματος, ὅπερ τοσοῦτον περιποιοῦμαι καὶ πρὸς συντήρησιν τοῦ ὁποίου καθυποβάλλω ἐμαυτὸν εἰς κόπους καὶ μόχθους, εἰς κινδύνους καὶ πειρασμούς, καὶ καταφεύγω πολλάκις εἰς μέτρα μὴ ἐντελῶς ὀρθά· σημαίνει ***ἐγκαταλείπω*** διὰ παντὸς ἀνεκπληρώτους πάντας τοὺς σκοπούς, τὰ σχέδια καὶ τοὺς πόθους μου, στεροῦμαι τῶν τιμῶν, τῆς δόξης καὶ τοῦ πλούτου, ἐὰν τυχὸν ἦμαι κάτοχος αὐτῶν· πρὸ πάντων ὅμως ***χάνω διὰ παντὸς πᾶσαν εὐκαιρίαν, ἥτις μοὶ δίδεται πρὸς μετάνοιαν, ἐπιστροφὴν καὶ σωτηρίαν***· διότι «ἅπαξ ἀπόκειται τοῖς ἀνθρώποις ἀποθανεῖν, μετὰ δὲ τοῦτο κρίσις». Τοιαῦτα καὶ τοσαῦτα ζητήματα ἐμπερικλείει ὁ θάνατος· καὶ ὅμως οἱ πλεῖστοι τῶν ἀνθρώπων ζῶσιν ὡς νὰ μὴ ὑπῆρχε δι᾽ αὐτοὺς τοιοῦτό τι, τρώγοντες, πίνοντες καὶ εὐφραινόμενοι, ὥσπερ ὁ πλούσιος τῆς παραβολῆς.

Ἀπέθανον, λοιπόν, ἀμφότεροι, ὅ,τε Λάζαρος καὶ ὁ πλούσιος. Καὶ περὶ μὲν τοῦ Λαζάρου ἁπλῶς λέγεται ὅτι ἀπέθανε. Πιθάνον ὁ νεκρός του νὰ μετηνέχθη εἰς τὸ νεκροταφεῖον ὑπό τινων ἀχθοφόρων καὶ νὰ παρεχώσθη ἐκεῖ, ἄνευ οὐδεμιᾶς ἀκολουθίας. Ἀλλ᾽ οἱ ἄγγελοι μετήνεγκον τὴν ψυχὴν αὐτοῦ εἰς τοὺς κόλπους τοῦ Ἀβραὰμ—εἰς τὸν Οὐρανόν, ἔνθα ὑπεδέξατο αὐτὸν αὐτὸς ὁ πατριάρχης Ἀβραάμ, καὶ τῷ ἔδωκε θέσιν ἔντιμον πλησίον αὐτοῦ.—Περὶ δὲ τοῦ πλουσίου λέγεται ὅτι «ἀπέθανε καὶ ἐτάφη». Ἐκ τούτου, ὡς καὶ ἐκ τῆς κοινωνικῆς του θέσεως, δυνάμεθα νὰ συμπεράνωμεν ὅτι τὴν ταφήν του βεβαίως θὰ ἐτέλεσαν μεγαλοπρεπῶς οἱ συγγενεῖς του. Φέρετρον πολυτελὲς—μουσικοὶ ἐκ τῶν ἀρίστων—ἱερεῖς, πιθανὸν αὐτὸς ὁ ἀρχιερεύς, θὰ προεπορεύοντο τοῦ νεκροῦ, πλῆθος δὲ συγγενῶν φίλων καὶ συμπολιτῶν θὰ παρηκολούθησε μέχρι τοῦ τάφου, ἔνθα ἴσως λόγοι ἐπικήδειοι ἐξεφωνήθησαν, οἱ πάντες δ᾽ ἐπανέκαμψαν οἴκαδε ἐξυμνοῦντες τὰς ἀρετὰς τοῦ μεταστάντος.

Ἀλλ᾽ ἐνῷ ταῦτα συνέβαινον περὶ τὸ νεκρὸν σῶμά του, ἡ ψυχή του ἤνοιξε τοὺς ὀφθαλμούς της καί, πρὸς μεγάλην ἔκπληξιν καὶ τρόμον της, εὑρέθη ***ἐν βασάνοις!***

Ὁποία τρομερὰ στιγμὴ διὰ τὸν ταλαίπωρον ἐκεῖνον ἄνθρωπον! Ὁ εἰθισμένος νὰ ἐνδύηται βύσσον καὶ πορφύραν καὶ ν' ἀναπαύηται ἐπὶ πολυτελῶν καὶ μαλακῶν ἀνακλίντρων, αἴφνης εὑρίσκει ἑαυτὸν ἐν τῇ φλογὶ τῆς γεέννης. Ὁ τρώγων καὶ πίνων καὶ ἐντρυφῶν ἐν τῇ ζωῇ ταύτῃ, ἤδη βασανίζεται, ποθῶν νὰ λάβῃ μίαν τοὐλάχιστον σταγόνα ὕδατος ἵνα δροσίσῃ δι' αὐτῆς τὴν φλεγομένην γλῶσσάν του. Ὁ δὲ χείριστον, ὑψώσας τοὺς ὀφθάλμούς του βλέπει τὸν Λάζαρον εἰς τοὺς κόλπους τοῦ Ἀβραὰμ εὐδαίμονα καὶ εὐτυχῆ—τὸν ἐλεεινὸν ἐκεῖνον καὶ καταπληγωμένον Λάζαρον, τὸν τέως κατακείμενον ἔξωθεν τῆς πύλης τοῦ μεγάρου αὐτοῦ, νῦν εὑρισκόμενον ἐν τῷ φωτί, ἑαυτὸν δὲ εἰς τὴν σκοτίαν καὶ τὰς φλόγας τῆς κολάσεως κατακαιόμενον!

Ἤδη ἠνοίχθησαν οἱ ὀφθαλμοί του καὶ ἠννόησε τὴν πλάνην του. Ἤδη βλέπει ὅτι οὔτε ἡ συγγένεια πρὸς τὸν Ἀβραάμ, ἐφ' ᾗ πιθανὸν ἐνεκαυχᾶτο καὶ ἤλπιζεν, οὔτε ἡ περιτομή, οὔτε ἡ ἐκ συνηθείας συμμόρφωσις πρὸς τοὺς ἐξωτερικοὺς τύπους τῆς θρησκείας τῶν πατέρων του τὸν ὠφέλησαν ποσῶς.

Ἤδη ἐννοεῖ τὴν ἀπάτην του, ἀλλ' εἶναι πολὺ ἀργά. ***Ἡ τύχη του ἔχει ἐπισφραγισθῆ διὰ τοῦ θανάτου ὁριστικῶς.*** Ὅτι δὲ τοῦτο ἀνεγνώρισεν ὁ ἴδιος, καταφαίνεται ἐκ τοῦ ὅτι δὲν ἐζήτησεν ἀπὸ τὸν Ἀβραὰμ νὰ τὸν ἐξαγάγῃ ἀπὸ τὴν κόλασιν, ἀλλ' ἁπλῶς ἐξελιπάρησε στιγμιαίαν τινὰ καὶ μικρὰν ἀνακούφισιν τῶν βασάνων του—μίαν καὶ μόνην σταγόνα ὕδατος πρὸς δροσισμὸν τῆς γλώσσης του! Ἐζήτησε δὲ νὰ τῷ σταλῇ ἡ μικρὰ αὕτη ἀνακούφισις δι' αὐτοῦ ἐκείνου τοῦ ἀνθρώπου, ὃν ἔβλεπε κατὰ τὴν ἐπὶ γῆς ζωήν του καθ' ἑκάστην κείμενον ἔξωθεν τῆς πύλης του καὶ πρὸς ὃν οὐδέποτε ἔδειξεν οἶκτον! Ὁποία φοβερὰ μεταβολὴ περιστάσεων! Ὁποία ἀνέλπιστος μεταλλαγὴ θέσεων! Ὁ πάντων ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ στερούμενος, ἤδη ἀναπαύεται ἀπὸ πασῶν τῶν θλίψεων αὐτοῦ ἐν ταῖς σκηναῖς τῶν μακάρων, ἐν τοῖς κόλποις τοῦ Ἀβραάμ· ὁ δὲ ἀπολαύσας πάντα τὰ ἀγαθὰ τοῦ κόσμου τούτου, ἤδη βασανίζεται!. Ταλαίπωρος πλούσιος! οὐδὲ μία σταγὼν ὕδατος τῷ δίδεται! Αὐτὸς ὁ πατριάρχης Ἀβραάμ, καίπερ συμπαθῶν αὐτὸν διὰ τὴν κατάστασίν του, καίπερ συγκινηθεὶς ὑπὸ τῆς ἀγωνίας του, ἐν τούτοις τὸν πληροφορεῖ μετὰ πατρικῆς στοργῆς, ὅτι τῷ ἦτο ἐντελῶς ἀδύνατον οὐδ' αὐτὴν τὴν ἐλαχίστην χάριν νὰ τῷ παράσχῃ, «***διότι,*** λέγει, ***χάσμα μέγα ἐστήρικται μεταξὺ ἡμῶν καὶ ὑμῶν, ὥστε οἱ θέλοντες νὰ διαβῶσιν ἐντεῦθεν πρὸς ὑμᾶς νὰ μὴ δύνανται μηδὲ οἱ ἐκεῖθεν πρὸς ἡμᾶς».*** Ὁποία σαφὴς πλὴν τρομερὰ διακήρυξις!

Τί λέγουσιν οἱ δογματίζοντες, ὅτι δι' ὀλίγων κερματίων ***ἐλεημοσύνης*** δύναται νὰ ἀνακουφισθῇ ἡ θέσις τῶν ἐν τῇ γεέννῃ ψυχῶν;

Τί λέγουσιν οἱ διδάσκοντες καὶ κηρύττοντες εἰς τὰ πλήθη, ὅτι ἐν τῇ ἄλλῃ ζωῇ ὑπάρχει ***καθαρτήριόν τι πῦρ,*** δι' οὗ αἱ ψυχαὶ δύνανται νὰ καθαρισθῶσιν ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν καὶ νὰ μετατεθῶσιν ἔπειτα εἰς τὸν οὐρανόν;

Τί λέγουσιν οἱ ὑποσχόμενοι εἰς τὰ πλήθη ὅτι διὰ τῶν δεήσεων τῆς ἐκκλησίας, διὰ ***μνημοσύνων,*** ἢ δι' ἐκδόσεως ***συγχωροχαρτίων*** δύνανται νὰ ἀπαλλαγῶσιν αἱ ψυχαὶ τῶν κεκοιμημένων ἀπὸ τῶν βασάνων τῆς κολάσεως;

Σεῖς οἱ ἐμπιστευόμενοι ἀνεξετάστως εἰς τοιαύτας ἀπατηλὰς διακηρύξεις καὶ

διαβεβαιώσεις καὶ ἀφίνοντες τὸν πολύτιμον τῆς παρούσης ζωῆς χρόνον νὰ παρέλθῃ ἀνωφελῶς διὰ τὰς ψυχάς σας, ἀκούσατε ἐκ στόματος τοῦ μεγίστου τῶν ἁγίων τῆς Παλαιᾶς Οἰκονομίας Ἀβραάμ, τοῦ «πατρὸς τῶν πιστευόντων», ναί, ἀπὸ στόματος αὐτοῦ τοῦ Χριστοῦ, ὅστις εἶπε τὴν παραβολὴν ταύτην, καὶ ὅστις μέλλει ποτὲ νὰ κρίνῃ ζῶντας καὶ νεκρούς—ὅτι «***Χάσμα μέγα ἐστήρικται***» μεταξὺ τοῦ Παραδείσου καὶ τῆς Κολάσεως καὶ ὅτι ματαίως φρεναπατᾶσθε διὰ τοιούτων ἀνθρωπίνων ἐνταλμάτων, διότι ἅπαξ εὑρεθέντες ἐν τῇ γεέννῃ (καὶ θὰ εὑρεθῆτε ἐξάπαντος, ἐὰν δὲν μετανοήσητε πρὶν ἀποθάνητε), ἀδύνατον νὰ ἐξέλθητε ἐκεῖθεν. Οὔτε ἅγιος, οὔτε ἄγγελος, ***οὐδ᾽ αὐτὸς ὁ Θεὸς*** δύναται νὰ σᾶς ἐκβάλῃ ἐκεῖθεν χωρὶς νὰ καταπατήσῃ μίαν τῶν θείων τελειοτήτων Του—τὴν δικαιοσύνην—καὶ νὰ προσκρούσῃ κατὰ τοῦ ἰδίου Αὐτοῦ ὁρισμοῦ τοῦ στηρίξαντος τὸ μέγα ἐκεῖνο χάσμα.

Ἀπελπισθεὶς πλέον περὶ ἑαυτοῦ, ὁ ταλαίπωρος τέως πλούσιος στρέφει τὸ ὄμμα τῆς διανοίας αὐτοῦ πρὸς τὰ ὄπισθεν, πρὸς τὸν κόσμον, ἀφ᾽ οὗ πρὸ μικροῦ ἀπῆλθε, καὶ ἐνθυμούμενος ***τοὺς ἐκεῖ μένοντας συγγενεῖς του,*** παρακαλεῖ τὸν πατριάρχην Ἀβραάμ, λέγων: «Πάτερ Ἀβραάμ, ἀφοῦ ἀδύνατον εἶναι νὰ δοθῇ εἰς ἐμὲ καὶ ἡ ἐλαχίστη ἀνακούφισις, πέμψον τοὐλάχιστον τὸν Λάζαρον εἰς τὸν κόσμον —εἰς τὸν οἶκον τοῦ πατρός μου, διότι ἔχω πέντε ἀδελφούς—διὰ νὰ μαρτυρήσῃ καὶ εἰς αὐτούς, ὥστε νὰ μὴ ἔλθωσι καὶ αὐτοὶ εἰς τὸν τόπον τοῦτον τῶν βασάνων! Πέμψον αὐτὸν νὰ τοῖς ἐκθέσῃ τὴν ταλαιπωρίαν μου καὶ νὰ τοὺς παροτρύνῃ ὅπως μετανοήσωσι καὶ ἐπιστραφῶσιν ἀπὸ τῶν πονηρῶν αὐτῶν ὁδῶν, ἵνα μὴ ταὐτὰ πάθωσι καὶ αὐτοί, οἷα ἐγὼ πάσχω!» Ταλαίπωρος ἄνθρωπος! τοσαῦτα ἔτη ἔζησεν ἐπὶ τῆς γῆς, ἔχων ἅπαντα τὰ μέσα τὰ ἀναγκαῖα πρὸς σωτηρίαν ἑαυτοῦ τε καὶ τῶν οἰκείων του, καὶ ὅμως διῆλθε τὸν βίον του ἐν ἁμαρτίαις, ὁδηγῶν διὰ τοῦ παραδείγματός του καὶ τοὺς ἀδελφούς του εἰς ἀπώλειαν, ἀφοῦ δὲ τώρα ἐρρίφθη εἰς τὴν γέενναν, ἐνθυμεῖται αὐτοὺς καὶ θέλει νὰ σωθῶσιν! Ὁπόσοι ἐξ ἡμῶν, ἀποθανόντες ἀμετανόητοι, θὰ ἐνθυμηθῶμεν τοὺς οἰκείους ἡμῶν, ζῶντας ἐπὶ τὰ ἴχνη τῶν ἰδίων μας ἁμαρτημάτων, καὶ θὰ ποθῶμεν, εἰ δυνατόν, νὰ τοὺς εἰδοποιήσωμεν περὶ τῆς ἡμετέρας καταστάσεως καὶ τῆς ἐπικειμένης εἰς αὐτοὺς ἀπωλείας, ἀλλὰ δὲν θὰ δυνάμεθα!

Εὐτυχῶς διὰ τοὺς ταλαιπώρους ἁμαρτωλούς, ἐκεῖνο ὅπερ δὲν θέλουν ἢ δὲν ἐνδιαφέρονται ἢ δὲν δύνανται νὰ πράξουν ὑπὲρ τῶν συγγενῶν καὶ φίλων των οἱ ἄνθρωποι, ἔπραξε καὶ πράττει αὐτὸς ὁ Θεός, ***προμηθεύων αὐτοῖς τὴν Γραφήν,*** τὴν μόνην δυναμένην νὰ σοφίσῃ τοὺς ἀνθρώπους εἰς σωτηρίαν διὰ τῆς πίστεως τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. Καὶ τοῦτο ὑπενθυμίζει καὶ ὁ Ἀβραὰμ εἰς τὸν βασανιζόμενον πλούσιον, λέγων: «Ἔχουσι Μωσέα καὶ τοὺς Προφήτας (τὸν Λόγον δηλ. τοῦ Θεοῦ, τὸ Εὐαγγέλιον) ἂς ὑπακούσωσιν εἰς αὐτό». Ἀλλ᾽ ἡ ἀπάντησις αὕτη δὲν ἱκανοποίησεν, ὡς φαίνεται, τὸν αἰτοῦντα· θὰ ἦτο ἐξ ἐκείνων, οἵτινες δὲν ἔχουσι πολλὴν ἐμπιστοσύνην εἰς τὰς Γραφάς, καὶ διὰ τοῦτο ἐζήτει τὴν ἐνέργειαν ἐξαιρετικοῦ τινος θαύματος ἵνα πεισθῶσιν οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ. Ὅθεν λέγει πρὸς τὸν Ἀβραάμ: «Οὐχί, πάτερ Ἀβραάμ, ἀλλ᾽ ἐάν τις ἀπὸ νεκρῶν πορευθῇ πρὸς αὐτούς, μετανοήσουσιν».

Ὁ Ἀβραὰμ ὅμως, ὅστις ἐγνώριζε κάλλιον αὐτοῦ τὸ ἐπαρκὲς καὶ τὴν δύναμιν

τῶν Γραφῶν, ἀπεκρίθη: «Ἐὰν τὸν Μωϋσῆν καὶ τοὺς Προφήτας δὲν ἀκούσωσιν, οὐδ' ἐάν τις ἀναστηθῇ ἐκ νεκρῶν θέλουσι πιστεύσει».

Διὰ τῶν λόγων τούτων, ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς κλείει τὴν παραβολήν, ἀφήσας τὸν μὲν Λάζαρον ἐν τοῖς κόλποις τοῦ Ἀβραάμ, τὸν δὲ πλούσιον ἐν τοῖς βασάνοις, ἄνευ τῆς ἐλαχίστης ἐλπίδος μεταβολῆς τῆς θέσεως καὶ καταστάσεως αὐτοῦ.

Ἐκ τῆς ἐξετάσεως τῆς παραβολῆς ταύτης ἐξάγομεν τὰ ἑξῆς σπουδαῖα καὶ ἀναγκαιότατα δι' ἡμᾶς αὐτοὺς μαθήματα:

1) Ὅτι ἡ ***παροῦσα ζωή***, ὁ κόσμος οὗτος, εἰς ὃν γεννώμεθα καὶ ζῶμεν, εἶναι ὁ ***μόνος χρόνος*** καὶ ὁ ***μόνος τόπος πρὸς προετοιμασίαν*** διὰ τὸν ἕτερον.

2) Ὅτι ***εὐθὺς μετὰ θάνατον σφραγίζεται ἡ τύχη*** ἑκάστου ἀνθρώπου ***αἰωνίως*** καὶ ***οὐδείς,*** οὔτε ἅγιος, οὔτε ἄγγελος, οὔτε ἐκκλησία, οὐδ' αὐτὸς ὁ Θεός, συνεπὴς πρὸς Ἑαυτόν, ***δύναται νὰ μεταβάλῃ τὴν θέσιν καὶ κατάστασιν οἱουδήποτε.***

3) Ὅτι τὸ ***μόνον μέσον πρὸς φωτισμόν,*** ὁδηγίαν καὶ σωτηρίαν τῶν ψυχῶν, εἶναι οὐχὶ αἱ φυλλάδες, αἱ πίπτουσαι δῆθεν ἐξ οὐρανοῦ ἐντὸς πετρῶν — οὐχὶ τὸ «Ἁμαρτωλῶν Σωτηρία», ὅπως βλασφήμως ἀποκαλεῖται βιβλίον τι γέμον τερατολογιῶν καὶ αἰσχροτήτων — οὐχὶ τὰ εὐχολόγια καὶ τὰ συναξάρια, ἀλλ' ἡ ***Ἁγία Γραφή,*** ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ. «Πᾶσα γὰρ Γραφὴ θεόπνευστος καὶ ὠφέλιμος πρὸς διδασκαλίαν, πρὸς ἐκπαίδευσιν τὴν ἐν δικαιοσύνῃ, ἵνα ἄρτιος ᾖ ὁ ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ, πρὸς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν ἐξηρτισμένος».

Ἰδού, ἀδελφοί μου, ἔχετε ἐνώπιον ὑμῶν τὴν διαβεβαίωσιν οὐχὶ ἀνθρώπου τινός, ἀλλ' αὐτοῦ τοῦ Χριστοῦ, περὶ τοῦ πῶς ὀφείλετε νὰ διάγητε τὴν παροῦσαν ζωήν, καὶ τί ἀναμένει ὑμᾶς ἐν τῷ ἄλλῳ κόσμῳ, ἂν μὴ συμμορφωθῆτε πρὸς τὸ Εὐαγγέλιόν του. Ἀπερχόμενοι εἰς τὰς οἰκίας σας, ὡς φρόνιμοι ἄνθρωποι, δέομαι ὑμῶν νὰ σκεφθῆτε σοβαρῶς ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου. Εἴθε δὲ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον νὰ σᾶς βοηθήσῃ νὰ πράξητε ἐγκαίρως πᾶν τὸ ἀναγκαῖον καὶ τὸ ἀφ' ὑμῶν ἐξαρτώμενον πρὸς ἀπόκτησιν τῆς σωτηρίας τῶν ψυχῶν ὑμῶν! Ἀμήν.

(Ἐκ τῶν τοῦ Μιχαὴλ Καλοποθάκη)

ΑΙ ΠΑΡΑΒΟΛΑΙ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ ΗΜΩΝ

Ὑπὸ Ριχάρδου Τρὲντς (Richard Trench)
(Κατ' ἐπιτομὴν ἐκ τοῦ Ἀγγλικοῦ)

(Συνέχεια)

ΚΕ'.

Ἡ Παραβολὴ τοῦ Ἀδίκου Κριτοῦ.

(Λουκ. ιη'. 1–8.)

«***Ἔλεγε δὲ καὶ παραβολὴν πρὸς αὐτούς, περὶ τοῦ ὅτι πρέπει πάντοτε νὰ προσεύχωνται καὶ νὰ μὴ ἀποκάμνωσι***».

Τὴν παραβολὴν ταύτην ἀπηύθυνεν ὁ Κύριος εἰς τοὺς μαθητὰς Αὐτοῦ· συνδέεται δὲ αὕτη στενῶς πρὸς τὰ ἀμέσως προηγηθέντα, ἤτοι, τὴν περιγραφὴν τῆς μεγάλης θλίψεως τῶν ἐσχάτων καιρῶν, τῆς τόσον τρομερᾶς, ὥστε θὰ ἐπεθύμουν καὶ αὐτοὶ οἱ μαθηταὶ νὰ ἴδωσι μίαν τῶν ἡμερῶν τοῦ Υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλὰ δὲν θὰ ἠδύναντο (κεφ. ιζ'. 22). Τὴν ἐποχὴν ἐκείνην τῆς θλίψεως, κατὰ τὴν ὁποίαν «***πᾶσα ἡ κτίσις θὰ συστενάζῃ καὶ συνωδίνῃ***», ἐπιποθοῦσα τὴν ἑαυτῆς ἀπελευθέρωσιν. Εἰς τὴν κατάστασιν αὐτὴν ἀποβλέπων ὁ Κύριος, συνιστᾷ εἰς τοὺς μαθητάς Του τὴν ἐπίμονον καὶ ἀδιάλειπτον προσευχήν, ὅπως δυνηθῶσι νὰ ἀποφύγωσι τὰ κακά, τὰ μέλλοντα νὰ ἐπέλθωσιν ἐπὶ τῆς γῆς. Ἐπὶ τούτῳ δὲ διαφωτίζει αὐτοὺς περὶ τῆς φύσεως τῆς προσευχῆς.

Τὸ ***ἀδιαλείπτως προσεύχεσθαι*** (Ἐφεσ. ϛ'. 18, Α'. Θεσσ. ε'. 17) δὲν ἀποτελεῖ ὑπερβολήν· δὲν ἐπιβάλλει εἰς τὸν ἄνθρωπον κάτι μὴ δυνάμενον νὰ πραγματοποιηθῇ. Διότι τὴν ***ἀδιάλειπτον*** προσευχὴν πρέπει νὰ νοήσωμεν ὡς ***μίαν διαρκῆ ἔφεσιν ἢ διάθεσιν τῆς ψυχῆς,*** ἥτις ποθεῖ τὸν Θεὸν—ὡς ἕνα προσανατολισμόν, ἔχοντα καὶ τὰς στιγμὰς τῆς τελείας συγκεντρώσεως τῆς πνευματικῆς ζωῆς, οὐχὶ ὅμως καὶ περιοριζόμενον εἰς ταύτας. Κατὰ τὴν τόσον ἐπιτυχῆ ἔκφρασιν τοῦ Ὠριγένους, πρέπει ὁλόκληρος ἡ ζωὴ τοῦ Χριστιανοῦ νὰ ἀποτελῇ ***μίαν μεγάλην συνεχομένην προσευχήν.*** Κατὰ δὲ τὸν Μ. Βασίλειον πρέπει ἡ προσευχὴ νὰ ἦναι τὸ ἅλας, τὸ ἀρτύον ἅπασαν τὴν ζωήν. Ὁ δὲ Χρυσόστομος, μεταξὺ ἄλλων, ὀνομάζει ζωήν, ὑγείαν, πλοῦτον καὶ πέρας ἀγαθῶν τὴν προσευχήν[1]. Καὶ ὁ Αὐγουστῖνος, ἐκ τῆς ἰδίας του πνευματικῆς πείρας λαλῶν, λέγει ὅτι ἡ ἀδιάλειπτος προσευχὴ εἶναι ἡ ἐσωτερικὴ διαρκὴς ἔφεσις τῆς ποθούσης τὸν Θεὸν ψυχῆς. Αὕτη, λέγει, δὲν παύει προσευχομένη, ἀδιάφορον εἰς τί ἄλλο καὶ ἂν ἀπασχολῆται, καθότι

[1] Χρυσόστομος, Περὶ Προσευχῆς Λόγος Α': «Ὥσπερ γὰρ τῷ σώματι φῶς ὁ ἥλιος, οὕτω τῇ ψυχῇ ἡ προσευχή. Εἰ οὖν τυφλῷ ζημία τὸ μὴ ὁρᾶν τὸν ἥλιον, πόση ζημία Χριστιανῷ τὸ μὴ προσεύχεσθαι συνεχῶς καὶ διὰ τῆς εὐχῆς τὸ τοῦ Χριστοῦ φῶς εἰς τὴν ψυχὴν εἰσάγειν; Θεῷ γὰρ ἀληθῶς λαλοῦμεν τῷ καιρῷ τῆς προσευχῆς». Λόγος Β'. «Τί γαρ ὁσιώτερον γένοιτο τῶν ὁμιλούντων Θεῷ; Τί καὶ δικαιότερον; Εἰ γὰρ οἱ σοφοῖς ἀνδρᾶσι λαλοῦντες, ὑπὸ τῆς συνεχοῦς ὁμιλίας εἰς ὁμοιότητα τῆς ἐκείνων φρονήσεως καθίστανται ταχέως, τί προσήκει λέγειν περὶ τῶν λαλούντων τῷ Θεῷ καὶ προσευχομένων;»

προσευχὴν ἀποτελεῖ καὶ αὐτὴ ἡ διαρκὴς ἐπιθυμία τῆς προσευχῆς. Προσεύχεται δ' ἐνίοτε καὶ χωρὶς νὰ τὸ ἀντιληφθῇ ἡ ψυχή, ἥτις ἐν πάσῃ εὐκαιρίᾳ καὶ περιστάσει εὑρίσκεται προσηνατολισμένη πρὸς τὸν Θεόν. Σιγᾷ δὲ ἡ προσευχή, ὅταν παύσῃ ἡ ψυχὴ νὰ ἀγαπᾷ, διότι ἡ ψύξις τῆς ἀγάπης ἐπιφέρει τὴν σιγὴν τῆς καρδίας, ἐνῷ τὴν κραυγὴν τῆς καρδίας ὑποθάλπει ἡ ἔνθερμος ἀγάπη.

Ὑπὸ δὲ τοῦ Παύλου παραινούμεθα, ὅπως ***«μὴ ἀποκάμνωμεν προσευχόμενοι»***· ἤτοι, μὴ χαλαρούμεθα ἐν τῇ προσευχῇ δι' ἕνα ἢ δι' ἄλλον λόγον καὶ μάλιστα ὅταν βραδύνῃ ἡ πραγματοποίησις τῶν ὅσα αἰτούμεθα. Καὶ, τέλος, ἰδοὺ ὁ Κύριος, ὁ παγγνώστης, γινώσκων τὰ ἀποκαρδιώνοντα τοὺς προσευχομένους, λέγει, χάριν τῶν τοιούτων καὶ πάντων, τὴν προκειμένην παραβολὴν τοῦ Ἀδίκου Κριτοῦ.

«Κριτής τις ἦτο ἔν τινι πόλει, ὅστις τὸν Θεὸν δὲν ἐφοβεῖτο καὶ ἄνθρωπον δὲν ἐντρέπετο».

Μόνος ὁ Κύριος, ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ἠδύνατο ἄνευ ἀσεβείας νὰ παρομοιώσῃ τὸν Θεὸν πρὸς τὸν Ἄδικον Κριτήν, πρὸς ἐνίσχυσιν τῆς διδασκαλίας Του, ὡς καὶ ἄλλοτε ἔπραξε, παρομοιώσας τὸν Θεὸν πρὸς τὸν δύστροπον φίλον (Λουκ. ια'. 5-9). Εἰς ἀμφοτέρας ταύτας τὰς παρομοιώσεις σκοπεῖ νὰ τονίσῃ τὴν παρήγορον ἀλήθειαν, ὅτι ἡ ἔντονος αἴτησις καὶ ἡ ἐπιμονὴ ἐν τῇ αἰτήσει ὑπερνικᾷ τὰ μᾶλλον ἀνυπέρβλητα ἐμπόδια.

«Ἦτο δὲ καὶ χήρα ἐν ἐκείνῃ τῇ πόλει, καὶ ἤρχετο πρὸς αὐτὸν λέγουσα, Ἐκδίκησόν με ἀπὸ τοῦ ἀντιδίκου μου!»

Πόσον παραστατικῶς ζωγραφίζει τὴν εἰκόνα τοῦ πονηροῦ ἐκείνου κριτοῦ, τοῦ περιφρονοῦντος τὴν ἱερὰν παρακαταθήκην τῆς δικαιοσύνης, ἣν καθώρισεν αὐτὸς ὁ Θεὸς νὰ φυλάττωσιν οἱ κριταί (Ἐξόδ. κγ' 6—9, Λευϊτ. ιθ' 15, Δευτ. α' 16, 17, Β'. Χρον. ιθ' 6, 7)· ἀλλὰ καὶ τῆς παρ' ἀνθρώποις καλῆς φήμης καὶ ὑπολήψεως ἀψηφοῦντος, τὸ δὲ χείριστον, ἀναιδῶς τοῦτο πρὸς ἑαυτὸν ὁμολογοῦντος!

Ὄντως δεινὴ ἦτο ἡ θέσις τῆς πτωχῆς χήρας, τῆς ἀδικουμένης καὶ ἀπροστατεύτου, ἀπέναντι τῆς ἀσυνειδησίας καὶ τοῦ κυνισμοῦ τοιούτου κριτοῦ! Διότι τὴν ἀπέλπιδα κατάστασιν τῆς χηρείας ἐν τῇ Ἀνατολῇ, ὡς καὶ τὰ ποικίλας πιέσεις, εἰς τὰς ὁποίας ὑπόκεινται ἐκεῖ αἱ χῆραι, περιέγραψαν πλειστάκις οἱ περιηγηταί. Ἐξ ἄλλου δὲ καταφαίνονται αὗται ἐκ τῶν παρὰ Θεοῦ σχετικῶν διατάξεων, διὰ τῶν ὁποίων προβλέπεται ἡ περιφρούρησις τῶν δικαιωμάτων αὐτῶν (ὅρα Ἔξοδ. κβ'. 22, Δευτερ. ιδ'. 17, κζ'. 19, Μαλαχ. γ'. 5 κτλ.).

Τὴν προκειμένην παραβολὴν ἑρμηνεύοντες συμφώνως πρὸς τοὺς πλείστους τῶν θεολόγων, δυνάμεθα ἀναλόγως νὰ ἐκλάβωμεν, ὑπὸ τὸ πρόσωπον τῆς χήρας, ***τὴν Ἐκκλησίαν,*** ἥτις διαρκῶς ὑφίσταται τὰς ἐπιθέσεις τοῦ Ἀντιδίκου καὶ διαρκῶς ζῇ εἰς περιβάλλον ἐχθρικόν. Οὐχὶ δὲ τὴν Ἐκκλησίαν μόνην, ἀλλὰ καὶ ἓν ἕκαστον μέλος ταύτης, ἢ καὶ πᾶσαν οἱανδήποτε ψυχήν, ἥτις εὑρίσκεται εἰς διάστασιν πρὸς τὰς σκοτίας δυνάμεις τοῦ κόσμου τούτου. Ἀντίδικος καὶ μέγας ἐχθρὸς τῶν τοιούτων εἶναι ὁ Διάβολος (Α'. Πέτρ. ε' 8), ὁ Ἄρχων τοῦ σκότους καὶ τοῦ κόσμου τούτου, ὁ καταδυνάστης τῆς ψυχῆς, ὁ πνευματικὸς Ἡρώδης, ὁ παραμονεύων διαρκῶς, ὅπως ἐξοντώσῃ τὸ οὐρανογέννητον βρέφος τῆς πίστεως. Συναισθανόμενοι ὅτι δὲν εἶναι ἱκανοὶ ν' ἀντιμετωπίσωσι καὶ καταβάλωσι τὸν

Ἀντίδικον τοῦτον, οἱ πιστοὶ βοῶσιν εἰς τὸν Κύριον, ἐπικαλούμενοι τὴν βοήθειάν Του, ἀλλὰ κυρίως αἰτούμενοι τὴν τελεσφόρον βοήθειαν, τὴν τελικὴν ἀπελευθέρωσιν ὁλοκλήρου τῆς Ἐκκλησίας ἀπὸ τῶν περιστοιχούντων αὐτὴν κινδύνων, καὶ τὴν ὁριστικὴν αὐτῆς ἀποκατάστασιν ἐν ἀπροσβλήτῳ εἰρήνῃ. «Εἴθε νὰ ἔσχιζες τοὺς οὐρανοὺς νὰ κατήρχεσο, νὰ διαλύοντο τὰ ὄρη ἐν τῇ παρουσίᾳ Σου!» (Ἡσα. ξδ΄ 1). Τοῦτο δὲ δικαιούμεθα νὰ συμπεράνωμεν, θὰ ἦναι τὸ ποθούμενον τέλος, διότι δὲν θὰ ἦτο εὔλογον νὰ ἐκλάβωμεν τὰς τὰς τόσας ἐν τοῖς ψαλμοῖς καὶ τοὺς προφήτας ἐπικλήσεις τῆς θείας ἀρωγῆς ὑπὲρ τῶν μερικῶν καὶ παροδικῶν ἀντιδράσεων, ἃς ὑφίσταται ἡ Ἐκκλησία ἢ τὰ μέλη αὐτῆς κατ᾽ ἰδίαν. Ἡ Ἐκκλησία διαρκῶς δέχεται τὰς ἀντιδράσεις τοῦ κόσμου, εἴτε ἐνσυνειδήτως εἴτε μή, ἄλλοτε μὲν ὑπὸ μορφὴν θωπειῶν καὶ κολακειῶν, ἄλλοτε δὲ ὑπὸ μορφὴν διωγμῶν· ὁ δὲ Ἄρχων τοῦ Κόσμου, ὁ μέγας Ἀντίδικος, ἀδιαλείπτως παρεμβάλλει προσκώμματα εἰς τὴν ἐν τῇ ψυχῇ ἑκάστου Χριστιανοῦ ἀνάπτυξιν τῆς ζωῆς τοῦ Χριστοῦ. Καὶ ἡ κραυγὴ τῶν πιστῶν, «Ἐκδίκησόν με, Κύριε, ἀπὸ τοῦ Ἀντιδίκου μου!» εἶναι ἡ ***ἐκ βαθέων κραυγὴ*** τῶν βλεπόντων ἐπικείμενον τὸν ἔσχατον κίνδυνον.

Ἡ κραυγὴ αὕτη τῶν οὕτω δεινῶς δοκιμαζομένων σημαίνει, ὅτι ὁ κίνδυνος προέρχεται ἔξωθεν, ἀπὸ ξένης δυνάμεως, ἔστω καὶ ἐν τῇ ψυχῇ ἐγκατεστημένης. Τοῦτο σαφῶς διευκρινίζει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος (Ρωμ. ϛ΄ 23) λέγων: «Βλέπω ἕτερον νόμον ἐν τοῖς μέλεσί μου, ἀντιστρατευόμενον εἰς τὸν νόμον τοῦ νοός μου, καὶ αἰχμαλωτίζοντά με εἰς τὸν νόμον τῆς ἁμαρτίας.... Ταλαίπωρος ἄνθρωπος ἐγώ! Τίς θέλει μὲ ἐλευθερώσει ἀπὸ τοῦ σώματος τοῦ θανάτου τούτου;» Τὸ δὲ μέγα ἔργον τοῦ Πνεύματος τοῦ Θεοῦ εἰς τοῦτο συνίσταται, ὅτι φανερώνει τὴν διάκρισιν μεταξὺ τῆς ἐν ἡμῖν ἐνοικούσης ἁμαρτίας καὶ ἡμῶν αὐτῶν, ἐξ οὗ καὶ ἐξηγεῖται ἡ ἀνεγνωρισμένη, ἐνσυνείδητος πάλη, ἥτις διαδραματίζεται εἰς τὴν ψυχήν, καὶ παρέχεται ἡ βεβαία ἐλπὶς ὅτι, ἀνθιστάμενοι πρὸς τὸν Ἀντίδικον τοῦτον, θέλομεν τρέψει αὐτὸν εἰς φυγήν. Πρὸς τοῦτο δὲ διατασσόμεθα νὰ λέγωμεν προσευχόμενοι: «***Ρῦσαι ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ Πονηροῦ***», τοῦ κέντρου καὶ τῆς πηγῆς παντὸς κακοῦ.

«***Καὶ μέχρι τινὸς δὲν ἠθέλησε· μετὰ δὲ ταῦτα εἶπε καθ᾽ ἑαυτόν: Ἂν καὶ Θεὸν δὲν φοβοῦμαι καὶ ἄνθρωπον δὲν ἐντρέπομαι, ἀλλὰ τοὐλάχιστον διότι μὲ ἐνοχλεῖ ἡ χήρα αὕτη, θέλω ἐκδικήσει αὐτήν, ἵνα μὴ ἔρχηται καὶ μὲ βασανίζῃ***». Ἐπί τινα χρόνον ὁ Ἄδικος Κριτὴς ἐκώφευε πρὸς τὰς ἱκεσίας τῆς χήρας, ἀσπλάγχνως ἀδιαφορῶν πρὸς τὴν οἰκτρὰν αὐτῆς θέσιν. Συνεχίζοντες ἐνταῦθα τὴν ἀνωτέρω γενομένην προσομοίωσιν, βλέπομεν ὅτι καὶ ὁ Θεὸς ἐνίοτε φαίνεται κωφεύων πρὸς τὰς ἱκεσίας τῶν δοκιμαζομένων τέκνων του. Ἀλλ᾽ ἐνταῦθα πάλιν συνεχίζεται καὶ ἡ ἀντίθεσις, διότι ὁ μὲν Ἄδικος Κριτὴς ἐξ ἀσπλαγχνίας καὶ ἰδιοτελείας πράττει τοῦτο, ὁ δὲ δίκαιος Θεὸς διὰ τὴν τελειοτέραν διαπαιδαγώγησιν τῶν τέκνων Αὐτοῦ, ἵνα πλουσιώτερον ἀμείψῃ αὐτὰ ἐν καιρῷ τῷ δέοντι.

Ἡ ἀδιασάλευτος αὕτη βεβαιότης ὅτι τελικῶς θέλουσιν εἰσακουσθῇ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ οἱ ἐκλεκτοὶ δὲν στηρίζεται μόνον εἰς τὰς ἀδιαλείπτους αὐτῶν ἱκεσίας, ἀλλ᾽ οὐσιωδῶς εἰς τὸ ὅτι ***εἶναι ἐκλεκτοὶ*** καὶ πολύτιμοι ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. Τὴν διαβε-

βαίωσιν περὶ τούτου ἔχομεν καὶ ἐν Δανιὴλ ιβ΄. 1: «Ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ θέλει εἶσθαι καιρὸς θλίψεως, ὁποία δὲν ἔγεινεν ἀφ᾽ ὅτου ὑπῆρξεν ἔθνος.... καὶ ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ θέλει διασωθῇ ὁ λαός σου, πᾶς ὅστις εὑρεθῇ γεγραμμένος ἐν τῷ βιβλίῳ». Ἐκ παραλλήλου πρὸς ταῦτα ἔχομεν καὶ τὴν ἐν Ματθαίῳ κδ΄. 22 διαβεβαίωσιν τοῦ Κυρίου, ὅτι αἱ ἡμέραι τῆς Μεγάλης Θλίψεως τῶν ἐσχάτων καιρῶν, ὁμοίαν τῆς ὁποίας δὲν εἶδέ ποτε ὁ κόσμος, θέλουσι συντομευθῇ χάριν τῶν ἐκλεκτῶν. ***«Καὶ ἂν δὲν συνετέμνοντο αἱ ἡμέραι ἐκεῖναι, δὲν ἤθελε σωθῇ οὐδεμία σάρξ. Διὰ τοὺς ἐκλεκτοὺς ὅμως θέλουσι συντμηθῇ αἱ ἡμέραι ἐκεῖναι».***

Περατώνει ὁ Κύριος τὴν παραβολήν, καὶ στρέφων τὸν λόγον λέγει: ***«Ἀκούσατε τί λέγει ὁ ἄδικος κριτής. Ὁ δὲ Θεὸς δὲν θέλει ποιήσει τὴν ἐκδίκησιν τῶν ἐκλεκτῶν Αὐτοῦ, τῶν βοώντων πρὸς Αὐτὸν ἡμέραν καὶ νύκτα, καὶ μακροθυμῶν δι᾽ αὐτούς; Λέγω ὑμῖν ὅτι θέλει ποιήσει τὴν ἐκδίκησιν αὐτῶν ταχέως»*** (1). Δὲν θὰ ἐγκαταλείψῃ αὐτοὺς εἰς τὸ πῦρ τῆς θλίψεως οὐδὲ στιγμὴν πέραν τῆς ἀναγκαίας πρὸς τελειοποίησιν αὐτῶν δοκιμασίας. Θέλει λυτρώσει αὐτοὺς εὐθὺς ὡς συντελεσθῇ τὸ τέλειον ἔργον τῆς ὑπομονῆς. Ἡ ἀνακούφισις θέλει ἀφεύκτως ἐπέλθει, ἂν καὶ φαίνεται βραδύνουσα πέραν τῶν ὁρίων τῆς ἀνθρωπίνης ἀντοχῆς, ἀλλ᾽ ἐν τῇ πανσόφῳ καὶ πανευσπλάχνῳ προβλέψει τοῦ Θεοῦ δὲν ἠδύνατο νὰ ἐπέλθῃ οὐδὲ κατὰ μίαν στιγμὴν ἐνωρίτερον. Τοῦτο ἠθέλησε νὰ διδάξῃ ὁ Κύριος καὶ διὰ τῆς βραδύτητος, μεθ᾽ ἧς μετέβη ὅτε προσεκλήθη εἰς Βηθανίαν, φθάσας μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Λαζάρου, ἵνα φανερωθῇ κάλλιον ἡ δύναμις Αὐτοῦ καὶ πεισθῶσιν οἱ ἀπιστοῦντες Ἰουδαῖοι, στηριχθῇ δὲ ἀσαλεύτως πλέον ἡ εἰς Αὐτὸν πίστις τῶν ὀπαδῶν Αὐτοῦ. Τοῦτ᾽ αὐτὸ δέ, ἐν σμικροτέρῳ βαθμῷ, ἐπεδίωξεν, ὅτε ἀφῆκε τοὺς μαθητὰς Αὐτοῦ μέχρι τετάρτης φυλακῆς τῆς νυκτὸς κλυδωνιζομένους ἐπὶ τῆς θαλάσσης. Ὅτε δὲ εἶχον ἀποβάλει πλέον πᾶσαν ἐλπίδα σωτηρίας, δι᾽ ἑνὸς λόγου διέταξε σιγὴν εἰς τὴν τρικυμίαν καὶ γαλήνην εἰς τὰ κύματα (Ματθ. ιδ΄. 24, 25).

Ὁ ἐπίλογος τῆς παραβολῆς ἐκ πρώτης ὄψεως θέτει ἐν ἀμφιβολίᾳ τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ ὅλου μεσιτικοῦ ἔργου τοῦ Κυρίου καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. ***«Πλὴν ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ὅταν ἔλθῃ, ἆρά γε θέλει εὑρεῖ τὴν πίστιν ἐπὶ τῆς γῆς;»*** Ἀλλ᾽ αἱ λέξεις αὗται, ἐξεταζόμεναι ἐν σχέσει πρὸς τὰς ἀνωτέρω ῥήσεις τοῦ Κυρίου περὶ τῆς μεγάλης θλίψεως τῶν ἐσχάτων καιρῶν, φαίνονται ἀναφερόμεναι οὐχὶ εἰς τὴν ἐλάττωσιν τοῦ ἀριθμοῦ τῶν πιστῶν, ἀλλ᾽ εἰς τὴν τρομερὰν δοκιμασίαν, τὴν ὁποίαν θὰ ὑποστῶσι τότε οἱ ἄνθρωποι, οὕτως ὥστε καὶ αὐτῶν τῶν ἐκλεκτῶν αἱ καρδίαι θὰ δειλιάσωσι πρὸ τοῦ ζοφεροῦ χάους, ἐκ τοῦ ὁποίου ἀναμένουσι τὴν ἀπολύτρωσίν των διὰ τοῦ Υἱοῦ τοῦ Ἀνθρώπου. Ὅταν δὲ ἐμφα-

(1) Αἱ λέξεις ***καὶ μακροθυμῶν ἐπ᾽ αὐτοῖς*** κατὰ διαφόρους τρόπους ἡρμηνεύθησαν, καὶ πολλὰς προεκάλεσαν συζητήσεις μεταξὺ τῶν ἑρμηνευτῶν. Ἡ ἑρμηνεία: ***«Ἀνέχεται μακροθύμως τὴν ἀνυπομονησίαν τῶν βοώντων εἰς αὐτόν»***, συμφωνεῖ μὲ τὴν ἰδέαν τῆς ***ἀντιθέσεως*** τῆς μακροθυμίας τοῦ Θεοῦ πρὸς τὴν διαγωγὴν τοῦ ἀδίκου κριτοῦ, ὅστις ἐνέδωκεν εἰς τὰς ἱκεσίας τῆς χήρας ὅπως ἀπαλλαγῇ τῆς ἐνοχλήσεώς της. Πρὸς τὴν ἑρμηνείαν ταύτην ἀποκλίνουν ὁ Χόμβερ, ὁ Βόλφ, ὁ Χάσλερ, ὁ Λούθηρος καὶ αὐτὴ ἡ Λατινικὴ μετάφρασις τῆς Ἁγίας Γραφῆς, ἡ Βουλγάτα. Ὁ Αὐγουστῖνος σχολιάζει θαυμασίως τὸ χωρίον τοῦτο, παραβάλλων τὴν ἀνυπομονησίαν τῶν ἀνθρώπων πρὸς τὴν φαινομενικὴν βραδύτητα τοῦ Θεοῦ.

νισθῇ Αὐτός, ἐπειδὴ πᾶσα ἐλπὶς βοηθείας θὰ ἔχῃ ἐκλείψει, δὲν θὰ εὕρῃ τὴν πίστιν ἐκείνην τὴν ἀκλόνητον, ἥτις ἐλπίζει παρ' ἐλπίδα, προσδοκᾷ τὸ φῶς, ὅταν τὸ σκότος εἶναι ζοφερώτατον, καὶ πιστεύουσα ἐξακολουθεῖ νὰ προσεύχηται. Διότι, ὡς ὀρθῶς παρατηρεῖ ὁ Θεοφύλακτος, «***πάσης προσευχῆς βάθρον καὶ κρηπὶς ἡ πίστις!***»

Ο ΠΡΟΤΕΣΤΑΝΤΙΣΜΟΣ ΕΝ ΙΣΠΑΝΙΑ

(Συνέχεια)

Τὰ ἔτη 1855 καὶ 1856 ὑπῆρξαν ἔτη πραγματικῆς ἐλευθερίας ὑπὸ τὴν Ἀντιβασιλείαν τοῦ στρατηγοῦ Ἐσπαρτέρο. Ἔμφοβος ὁ κλῆρος ἤρχισε τότε κατὰ τούτου ἀντιδράσεις, ἀλλὰ δι' ἀποκρύφων καὶ πλαγίων μεθόδων, τόσον δὲ εἰργάσθη ἀποτελεσματικῶς, ὥστε προεκάλεσε τὴν πτῶσιν τοῦ φιλελευθέρου ἀνδρὸς καὶ τὸν σχηματισμὸν νέου ὑπουργείου ὑπὸ τὸν τυραννικὸν Ὀδόνελλ, ὅστις ἄνευ χρονοτριβῆς ἐπανέφερεν εἰς τὴν ἡμερησίαν διάταξιν τὸν διωγμὸν τῶν Προτεσταντῶν, ἰδίως εἰς τὴν ἐπαρχίαν τῆς Ἀνδαλουσίας, ὅπου ἐσημειώθησαν πολλὰ θύματα, πληρώσαντα διὰ τῆς ζωῆς των τὸ Εὐαγγελικόν των φρόνημα. Μεταξὺ τῶν διασημοτέρων Προτεσταντῶν τῆς Ἱσπανίας κατὰ τὴν αὐτὴν περίπου ἐποχὴν ἦτο ὁ συνταγματάρχης τῆς Βασιλικῆς Φρουρᾶς ***Σέρρα***, διακεκριμμένος στρατιωτικὸς καὶ φιλελεύθερος, ὅστις παραιτηθεὶς τοῦ στρατοῦ ἐξέδιδε περιοδικὸν πρὸς καταπολέμησιν τῆς ἀνελευθερίας τοῦ κλήρου. Τόσον μεγάλη ἦτο ἡ ἀσκηθεῖσα ὑπὸ τοῦ περιοδικοῦ τούτου ἐπιρροή, ὥστε ἐντὸς ὀλιγομήνου διαστήματος πλέον τῶν 2,000 ἀτόμων ἀπεκήρυξαν πᾶσάν των σχέσιν μετὰ τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας πολλοὶ δὲ ἐδήλωσαν ἑαυτοὺς Προτεστάντας. Ἀλλ' ὁ ἀντίκτυπος δὲν ἐβράδυνε νὰ ἐμφανισθῇ. Ὁ Σέρρας ἀδίκως ἐνοχοποιηθεὶς ὡς προταίτιος τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος τοῦ 1857 ἐρρίφθη μετὰ τριάκοντα ἄλλων Εὐαγγελικῶν εἰς τὰς εἱρκτάς, ὁπόθεν ἐξῆλθον ὅπως τουφεκισθῶσι, κατόπιν μιᾶς παρῳδίας δίκης, διαρκείας δύο ὡρῶν. Καὶ σήμερον καὶ ἀείποτε, ὡς ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τῶν Καισάρων, «τὸ αἷμα τῶν μαρτύρων ὑπῆρξεν ἡ σπορὰ τῆς Ἐκκλησίας», ὅπως δὲ ἐκ τοῦ μέσου τῶν Πραιτωριανῶν ἐξῆλθον πρόμαχοι τῆς πίστεως τοῦ ἀρίστου, οὕτω καὶ ἐκ τῶν τάξεων τῶν ἐχθρικῶν πρὸς τὸ Προτεσταντικὸν στρατόπεδον προῆλθεν ὁ μέλλον νὰ κρατήσῃ ὑψηλὰ τὴν σημαίαν τοῦ Εὐαγγελίου, νεαρὸς ἀξιωματικὸς ***Ἐμμανουὴλ Ματαμόρος***, ὅστις διὰ τὰς πεποιθήσεις του καὶ τὸν ζῆλόν του ὑπέστη τριετῆ κάθειρξιν μετ' ἄλλων πρωτεργατῶν τοῦ Εὐαγγελικοῦ ἔργου, ἐκεῖθεν δὲ ἐστάλη εἰς τὰ κάτεργα μετὰ τῶν συντρόφων του. Ἡ βάρβαρος ὅσον καὶ ἀδικαιολόγητος αὕτη καταδίκη ἤγειρε θύελλαν ἀγανακτήσεως μεταξὺ τῶν φιλελευθέρων λαῶν τῆς Εὐρώπης, ἡ δὲ Παγκόσμιος Ἕνωσις τῶν Εὐαγγελικῶν Ἐκκλησιῶν ἀπέστειλεν ἀντιπροσωπείαν εἰς τὴν Μαδρίτην, ὅπως διαμαρτυρηθῇ πρὸς τὴν Βασίλισσαν Ἰσαβέλλαν τὴν Β'. καὶ ζητήσῃ τὴν ἀπελευθέρωσιν τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου. Ἀλλ' οἱ πονηροὶ σύμβουλοι τῆς Βασιλίσσης, κατανοήσαντες ὅτι θὰ ἀναγκάζετο αὕτη νὰ

ἐνδώσῃ πρὸ τοῦ παγκοσμίου στιγματισμοῦ τῆς βασιλείας της, ἔσπευσαν νὰ μετατρέψωσι τὴν ποινὴν τῶν καταναγκαστικῶν ἔργων εἰς ἰσόβιον ἐξορίαν, καθιστῶντες οὕτω περιττὴν πᾶσαν ἐπέμβασιν. Ὁ Ματαμόρος τότε, μετὰ τῶν συντρόφων του κορυφαίων Εὐαγγελικῶν, Ἀλχάμα, Τρίγου, Παλόμου, Κονράδι καὶ ἄλλων, διῆλθον τὰ σύνορα τῆς πατρίδος των, διασπαρέντες ἄλλοι μὲν εἰς τὴν βόρειον Ἀφρικήν, ἄλλοι εἰς Ἀγγλικὰς ἐπικρατείας εἰς τὸ Γιβραλτάρ, ἄλλοι εἰς τὴν Γαλλίαν. Μεταξὺ τῶν τελευταίων τούτων ἦτο καὶ ὁ Ματαμόρος, ἐγκατασταθεὶς εἰς τὴν Βαϋώννην, ὅπου ὑπῆρχεν ἤδη ἀρκετὰ μεγάλη παροικία Ἱσπανική. Ἐκεῖ ἵδρυσε Κολλέγιον, τοῦ ὁποίου οἱ ἀπόφοιτοι, Εὐαγγελικοὶ νέοι, καθιερώθη νὰ μεταβαίνωσιν εἰς Λωζάννην, ὅπως τελειοποιηθῶσιν εἰς τὰς ἀνωτέρας θεολογικὰς σπουδάς. Τὸ σχέδιον τοῦτο συνέλαβε ὁ Ματαμόρος, προβλέπων τὴν μοιραίαν ἀνάπτυξιν τοῦ Εὐαγγελικοῦ ἔργου ἐν τῇ πατρίδι του, ἀπὸ τὴν ἡμέραν καθ' ἣν ἡ Ἱσπανία θὰ ἤνοιγεν ἐπισήμως τὰς θύρας της εἰς τὸ κήρυγμα τοῦ Εὐαγγελίου.

Δὲν ἐβράδυνε δὲ νὰ ἀνατείλῃ ἡ ἡμέρα ἐκείνη. Ἡ ἔνδοξος νίκη τῆς Ἀλκολέας, ὑπὸ τὴν στρατηγίαν τοῦ ***Ἰωάννου Πρίμ,*** ὑπῆρξε καὶ ὁ ἐπινίκειος τῆς ἐλευθερίας, τὴν ὁποίαν σύσσωμος ὁ Ἱσπανικὸς λαὸς ἀπήτησε, καὶ τὴν ὁποίαν ἀπέσπασε δι' ἑαυτὸν ἐκ τῶν χειρῶν τοῦ κλήρου διὰ μιᾶς γενικῆς ἐκδηλώσεως τῆς ἐθνικῆς συνειδήσεως — τῆς «Ἐνδόξου» (la gloriosa) ὀνομασθείσης — ἥτις προεκάλεσε τὴν φυγὴν τῆς βασιλίσσης Ἰσαβέλλας καὶ τὴν ἔναρξιν τοῦ συνταγματικοῦ καθεστῶτος, ἐν Ἱσπανίᾳ.

Οἱ μέλλοντες νὰ γράψουν μίαν ἡμέραν τὴν ἱστορίαν τοῦ Προτεσταντισμοῦ τῆς Ἱσπανίας ὀφείλουν νὰ μελετήσουν προσεκτικῶς τὰς γενομένας τότε εἰς τὰς δύο Ἱσπανικὰς Βουλὰς συζητήσεις ἐπὶ τοῦ ζητήματος τῆς θρησκευτικῆς ἐλευθερίας, μεταξὺ τῶν ἀντιπροσώπων τῆς Παπικῆς ἐξουσίας καὶ τῶν τῆς ἐθνικῆς συνειδήσεως. Εἰς τὰς συζητήσεις ταύτας τὸ φιλελεύθερον φρόνημα εἶχεν ἐξελιχθῆ εἰς ἱερὸν δόγμα. Ἐθεσπίσθη καὶ ἐπεκυρώθη ἡ θρησκευτικὴ ἐλευθερία ὑπὸ τῶν δύο Βουλῶν κατὰ Ἰούνιον τοῦ 1869, ἀμέσως δὲ ἤρχισαν νὰ ἐπιστρέφουν πρὸς τὴν ἀγαπητήν των πατρίδα οἱ διὰ τὴν πίστιν των ἐξόριστοι Ἱσπανοί, ὅπως χρησιμοποιήσουν ὑπὲρ αὐτῆς τὰς γνώσεις καὶ τὴν Εὐαγγελικήν των πεῖραν. Τὸ πρῶτον δημόσιον κήρυγμα τοῦ Εὐαγγελίου ἐγένετο ἐν Μαδρίτῃ κατ' Ἰανουάριον τοῦ 1869, τὸ δὲ περιοδικὸν «Φῶς» εἰς τὸ φύλλον τοῦ Νοεμβρίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους, περιεῖχε τὴν ἑξῆς ἐνδιαφέρουσαν εἴδησιν: «Σήμερον τὸ Εὐαγγέλιον κηρύττεται δημοσίᾳ ἐν Μαδρίτῃ, Σεβίλλῃ, Μαλάγᾳ, Γρενάδᾳ, Κορδούῃ, Κωνσταντίνῃ, Καρθαγένῃ, Θιουδὰδ Ρεάλῃ, Χουέλβᾳ, Βαρκελώνῃ, Βαλλαδολίδῃ, Καδὶθ καὶ Λα Κορώνᾳ. Κυκλοφοροῦν δὲ καθ' ὅλην τὴν Ἱσπανικὴν Χερσόννησον 42,000 ἀντιτύπων ὁλοκλήρου τῆς Ἁγίας Γραφῆς, 35,000 ἀντιτύπων τῆς Κ. Διαθήκης, $^{1}/_{2}$ ἑκατομμύρια τευχῶν τῶν Ἱερῶν Γραμμάτων καὶ 1,300,000 φυλλαδίων θρησκευτικῶν, πάντα ἐξελθόντα ἀπὸ τὰ ἐν Μαδρίτῃ τυπογραφεῖα».

Ἂς μὴ ὑποτεθῇ ὅμως, ὅτι ἡ ἐπίσημος ἀναγνώρισις τῆς ἐλευθερίας τῆς συνειδήσεως ἀπήλλαξε τοὺς Ἱσπανοὺς τοῦ Εὐαγγελικοῦ φρονήματος ἀπὸ τὰς ἐνοχλήσεις τοῦ Ρωμαιοκαθολικοῦ κλήρου. Οὗτος κατέφυγε τότε εἰς ὅλα τὰ κρύφια καὶ πλάγια μέσα διωγμοῦ, τὴν δυσφήμισιν καὶ τὴν συκοφαντίαν, τὴν ἐπὶ ψευδεῖ

κατηγορίᾳ καταγγελίαν, διὰ τῆς ὁποίας μάλιστα, ὡς φερούσης χαρακτῆρα πολιτικόν, ἠνάγκαζον ἐντέχνως τὰς ἀρχὰς νὰ συλλαμβάνουν καὶ προφυλακίζουν τοὺς ὑποδεικνυομένους ὡς συνωμότας κατὰ τοῦ καθεστῶτος Εὐαγγελικούς. Ἀλλ' οὔτε ταῦτα, οὔτε οἱ λίβελλοι, οἱ ἐμπαιγμοὶ καὶ τὰ σκώμματα ἠδυνήθησαν νὰ κλονίσουν τοὺς πιστούς. Ἐκεῖνοι τοὺς ὁποίους παρίστανον οἱ ἐχθροί των ὡς «σατανικούς», ἐπέδειξαν τότε ὅλας τὰς Χριστιανικὰς ἀρετάς, οἱ δὲ πρότερον ἀδιάφοροι πρὸς τὴν θρησκείαν, βλέποντες τὴν πρᾳότητα καὶ ἀμνησικακίαν τῶν οὕτω καρτερικῶς ὑπομενόντων τὰς ἀκαταπαύστους ταύτας παρενοχλήσεις, ἐστράφησαν μετ' ἀπορίας καὶ ἐνδιαφέροντος πρὸς τὴν πηγὴν τῆς τόσης μετριοπαθείας καὶ ὑπομονῆς, πολλοὶ δὲ ἐξ αὐτῶν καὶ ἠσπάθησαν τὰς ἀρχὰς ταύτας. Ἐν Μαδρίτῃ προσετέθησαν 2,000 μελῶν εἰς τὴν ὑπὸ τὸν ποιμένα Καρράσκο Ἐκκλησίαν· ἐν Σεβίλλῃ καὶ Καμπέρρᾳ ηὐξήθησαν κατ' ἀνάλογον τρόπον αἱ Εὐαγγελικαὶ Ἐκκλησίαι, καὶ καθ' ὅλην δὲ τὴν χώραν ηὔξανεν ὁσημέραι ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀπολακτισάντων τὴν Ρώμην.

Ἀλλ' ἡ ἀθρόα αὕτη προσχώρησις τόσων ἀτόμων εἰς τὰς Εὐαγγελικὰς Ἐκκλησίας ἀπετέλει κίνδυνον διὰ τὰς Ἐκκλησίας ταύτας ἀπὸ ἀπόψεως πνευματικῆς ζωτικότητος, ἥτις δὲν ἔγκειται εἰς τὸν ἀριθμόν, ἀλλ' εἰς τὸ ποιὸν τῶν μελῶν αὐτῆς. Τότε καὶ ἐν Ἱσπανίᾳ ἐφηρμόσθη τὸ ἰσχύον εἰς ὅλας τὰς ἀλλαχοῦ Εὐαγγελικὰς Ἐκκλησίας μέτρον τῆς ἐπιλογῆς τῶν μελῶν, ἐπὶ τῇ βάσει δοκιμῆς τῶν γνώσεων αὐτῶν περὶ τοῦ θεμελιώδους δόγματος τῆς διὰ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ μόνον σωτηρίας καὶ τῆς ἀτομικῆς πείρας ἑκάστου, τὴν ὁποίαν ὀνομάζομεν **ἀναγέννησιν.** Παρ' ὅλας δὲ τὰς δυσαρεσκείας, τὰς ὁποίας ἐγέννησεν εἴς τινας ἡ τοιαύτη ἐπιλογή, τὸ ἀποτέλεσμα ἀπεδείχθη εὐεργετικόν, καὶ ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἤρχισε νὰ προχωρῇ σταθερῶς τὸ Εὐαγγελικὸν ἔργον, παρακωλυόμενον μόνον ὑπὸ τῆς οἰκονομικῆς ἀνεπαρκείας τῶν ἐκκλησιῶν, ἥτις ἦτο φυσικὴ συνέπεια τοῦ μακροχρονίου διωγμοῦ τῶν Εὐαγγελικῶν καὶ τῶν πολιτικῶν ἀναστατώσεων τῆς χώρας. Αἱ πλεῖσται τῶν Εὐαγγελικῶν κοινοτήτων δὲν ἦσαν εἰς θέσιν νὰ ἀντεπεξέλθουν εἰς τὰς ποικίλας ἀνάγκας τοῦ ἔργου τοῦ Εὐαγγελίου, ἤτοι κήρυγμα, συντήρησιν ποιμένων καὶ διδασκάλων, ἀνέγερσιν ναῶν καὶ σχολείων, κτλ. Εἴς τινας δὲ τούτων ἦλθον τότε ἀρωγοὶ διάφοροι φίλοι εὐσεβεῖς ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ, ἀλλ' ἐν συνόλῳ ἡ Εὐαγγελικὴ Ἐκκλησία τῆς Ἱσπανίας παραμένει μέχρι σήμερον πτωχή, στηριζομένη διὰ τὴν οἰκονομικήν της ὕπαρξιν ἐπὶ τῶν μελῶν της.

Ἐκ τῆς ὅλης ὡς ἄνω συντόμου ἐπισκοπήσεως τῶν τυχῶν τοῦ Προτεσταντισμοῦ ἐν Ἱσπανίᾳ προκύπτουν δύο πορίσματα: Πρῶτον, ***ὅτι τὸ Ἱσπανικὸν Εὐαγγελικὸν ἔργον*** προῆλθεν ἐκ τῆς ἐθνικῆς θρησκευτικῆς συνειδήσεως, καὶ ὄχι ἐκ ξένης προπαγάνδας, ὡς προσπαθοῦν νὰ παραστήσουν οἱ ἐχθροί του. Καὶ δεύτερον, ὅτι τὸ σταθερὸν ***πρόσκομμα εἰς τὴν ἀνάπτυξιν*** τοῦ ἔργου τούτου ὑπῆρξεν ἀνέκαθεν ***ὁ προαιώνιος ἐχθρὸς τῶν φιλελευθέρων ἰδεῶν, ἡ Ρωμαιοκαθολικὴ ἐξουσία,*** ἥτις μέχρι τῆς χθὲς ἐδέσποζε τῶν συνειδήσεων τῶν ἀνθρώπων ἐν Ἱσπανίᾳ, ἐναντιουμένη εἰς τὴν ἀνάγνωσιν τῶν Γραφῶν καὶ εἰς τὴν ἐξάσκησιν τῆς ἀτομικῆς συνειδήσεως εἰς τὰ τῆς θρησκείας.

Ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὸ πρῶτον, ἐδείξαμεν ἐν τοῖς προηγουμένοις, ὅτι ἡ πνευματικὴ μεταρρύθμισις ἐν Ἱσπανίᾳ ἤρχισε κατὰ τὸν 16ον αἰῶνα, μὲ τὴν μετά-

φρασιν τῆς Ἁγίας Γραφῆς εἰς τὴν Ἱσπανικήν, ἔργον Ἱσπανῶν λογίων, ὑπὸ τὴν ζωογόνον ἔμπνευσιν τῆς Ἀναγεννήσεως τῶν Γραμμάτων ἐν Εὐρώπῃ. Καὶ ναὶ μὲν κατεστάλη τότε ὑπὸ τῆς τυραννικῆς καὶ αἱμοβόρου πολιτικῆς τοῦ Φερδινάνδου Β΄, ἣν διηύθυνε καὶ ἐξώθει ἐκ Ῥώμης ἡ Παπικὴ ἕδρα καὶ ἐφήρμοζεν ἐν Ἱσπανίᾳ ἡ Ἱερὰ Ἐξέτασις, ἀλλ' ἐπέζησε κρυφίως καὶ πάλιν ἀνέζησεν, ὅταν ἡ κοσμικὴ ἐξουσία ἀφῃρέθη ἀπὸ τὴν Παπικὴν ἐκκλησίαν. Ἀλλὰ καὶ τότε ἀκόμη ὁ ἐχθρὸς δὲν ἔπαυσε νὰ παρενοχλῇ τοὺς ἑτεροφρονοῦντας καὶ μετέφερε τὰς ἐπιθέσεις του ἀπὸ τοῦ δογματικοῦ εἰς τὸ πολιτικὸν πεδίον, ἀγωνιζόμενος νὰ παραστήσῃ τοὺς Εὐαγγελικοὺς ὡς ἐχθροὺς τῆς πατρίδος καὶ ἐπικινδύνους συνομώτας κατὰ τοῦ Κράτους.

Τὸ τελευταῖον ὅπλον, τὸ ὁποῖον ἀπέμεινεν εἰς τὸν Παπισμόν, ὅστις καίπερ νικηθεὶς δὲν ἔπαυεν ὅμως νὰ κτυπᾷ, ὑπῆρξεν ὁ ἰσχυρισμὸς ὅτι ὁ Ἱσπανικὸς Προτεσταντισμὸς εἶναι προϊὸν ξένης προπαγάνδας, οἱ δὲ «ὀλίγοι διεσπαρμένοι» Ἱσπανοὶ Διαμαρτυρόμενοι «μίσθαρνοι». Εὐτυχῶς τὰς διαβολὰς ταύτας διαψεύδουν αὐτὰ τὰ πράγματα.

Αἱ κυριώτεραι ἐκδηλώσεις τῆς συγχρόνου Εὐαγγελικῆς ζωῆς ἐν Ἱσπανίᾳ εἶναι:

α) *Ὁ τύπος.* Ἄνευ τούτου ἡ ἀνάμνησις τοῦ Ἱσπανικοῦ Προτεσταντισμοῦ τοῦ 16ου αἰῶνος θὰ εἶχεν ἐξαφανισθῇ ὁλοτελῶς, κατόπιν τῆς βιαίας καταπνίξεως αὐτοῦ ἐπὶ Φιλίππου τοῦ Β΄. Καὶ θὰ ἐδικαιολογεῖτο τότε ὁ ἰσχυρισμὸς ἐκείνων, οἵτινες διατείνονται ὅτι ὁ Ἱσπανικὸς Προτεσταντισμὸς ἐξέπνευσε τότε. Ἀλλ' οἱ κατὰ τὴν ἀπαισίας μνήμης βασιλείαν ἐκείνην διαφυγόντες εἰς ξένας χώρας λόγιοι, οἱ ἀδελφοὶ Βαλδέζ, ὁ Ἰωάννης Πέρεθ, ὁ Ἐνθύνας, ὁ Τεξέδας, ὁ Ἀλβαράδο καὶ ἄλλοι, ἔγραψαν εἰς τὰ ἀπομνημονεύματά των τὴν ἱστορίαν τῶν χρόνων ἐκείνων, μὴ παραλείψαντες νὰ ἐκθέσουν τὸ μέρος, τὸ ὁποῖον ἔπαιξεν εἰς τὴν Ἱσπανικὴν Μεταρρύθμησιν ἡ Ἁγία Γραφή, ἐμφανισθεῖσα τότε εἰς Ἱσπανικὴν μετάφρασιν, ἔξοχον γλωσσικῶς καὶ φιλολογικῶς. Τὰ ἔργα τῶν πρώτων ἐκείνων Ἀναμορφωτῶν διεσώθησαν εἰς τὰς βιβλιοθήκας διαφόρων χωρῶν, ἐκεῖ δὲ τὰ ἀνεζήτησε καὶ ἀνεδίφησεν ὁ σοφὸς καὶ πλούσιος Λουὶς Οὐσόθ, χωρὶς νὰ λάβῃ ὑπ' ὄψιν τὸν κίνδυνον τῆς φυλακίσεως, ἥτις ἀσφαλῶς θὰ τὸν ἀνέμενεν ἂν ἐγίνετο γνωστὴ ἡ προσπάθειά του. Εἴκοσι δὲ τῶν πολυτίμων ἐκείνων ἔργων ἐξέδωκεν ἰδίαις δαπάναις ὁ ἀκραιφνὴς Χριστιανὸς πατριώτης εἰς «Συλλογὴν τῶν Παλαιῶν Ἀναμορφωτῶν», ἥτις ἀποτελεῖ τὴν κλασικὴν φιλολογίαν τοῦ Ἱσπανικοῦ Προτεσταντισμοῦ. Ἔργον τῆς νεωτέρας Εὐαγγελικῆς προσπαθείας εἶναι πολλὰ βιβλία ἠθικο-θρησκευτικά, καί τινα καθαρῶς θεολογικὰ συγγράμματα. Πολυάριθμα λαϊκὰ ἀναγνώσματα, ὑπὸ τύπον φυλλαδίων θρησκευτικῶν, ἐκδίδονται ἀνελλιπῶς. Πλέον τῶν 16 θρησκευτικῶν περιοδικῶν ἐνεφανίσθησαν καὶ ἐβίωσαν ἐπί τινα χρόνον κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον μακρόν. Τὸ ἀρχαιότερον ὅλων «*Ὁ Καθαρὸς Καθολικισμὸς*» τοῦ Ἰωάννου Καλδερόν, ἐκδοθὲν κατὰ τὸ 1849, συνεχίσθη ἀπὸ τοῦ 1851 ὑπὸ τὸν τίτλον *Ἡ «Ἐλευθέρα Ἔρευνα»*, μετὰ δὲ τὸν θάνατον τοῦ ἱδρυτοῦ του τῷ 1854, συνεχίσθη κατὰ τὸ αὐτὸ ἀκριβῶς πρόγραμμα, ὑπὸ τὸν τίτλον «*Ἡ Αὐγή*». «*Τὸ Φῶς*», ἐξεδόθη εὐθὺς μετὰ τὴν ἐπίσημον ἀναγνώρισιν τῆς θρησκευτικῆς ἐλευθερίας κατὰ τὸ 1869. Κατὰ τὴν αὐτὴν περίπου ἐποχὴν ἐξεδόθη

ἐν Σεβίλλῃ «Ὁ **Χριστιανισμός**» καὶ ἐν Μαδρίτῃ Ὁ «**Χριστιανός**», τῷ δὲ 1880 «ἡ **Χριστιανικὴ Ἐπιθεώρησις**». Τὰ τέσσαρα ταῦτα κυριώτερα περιοδικὰ συνεχωνεύθησαν κατὰ τὸ 1920 εἰς ἓν δημοσίευμα, τὴν «**Εὐαγγελικὴν Ἱσπανίαν**», ἥτις ἀποτελεῖ σήμερον τὸ κοινὸν θρησκευτικὸν φύλλον τῶν Ἱσπανῶν Εὐαγγελικῶν.

β) **Ἡ ἐκπαίδευσις** Ἡ Ἀναμόρφωσις ὑπῆρξεν ἡ μήτηρ τοῦ σχολείου· τὸ ἔργον αὐτῆς χαρακτηρίζει παντοῦ καὶ πάντοτε ἡ ἀνάπτυξις τῆς ἐκπαιδεύσεως, ἀντιθέτως πρὸς τὸν Παπισμόν, ὅστις μέχρι προχθὲς ἀκόμη ἔβλεπε δυσμενῶς πᾶσαν προσπάθειαν πρὸς ἐκπαίδευσιν τῶν λαϊκῶν τάξεων καὶ τοῦτο ὅπως κάλλιον ἐξασφαλίσῃ διὰ τῆς ἀμαθείας καὶ συνεπῶς τῆς δεισιδαιμονίας τοῦ λαοῦ τὴν ἐπ' αὐτοῦ κυριαρχίαν του. Ἡ πρώτη φροντὶς τοῦ ἐν ἐξορίᾳ Μοταμόρος, ὡς εἴδομεν, ὑπῆρξεν ἡ προλείανσις τῆς ὁδοῦ διὰ τὴν ἵδρυσιν σχολείων διὰ τὴν Ἱσπανικὴν νεολαίαν ἀμφοτέρων τῶν φύλων. Δὲν διέθετεν οὐδὲν μέσον πρὸς πραγματοποίησιν τοῦ ὀνείρου του, ἀλλ' ὁ Θεὸς εἰσήκουσε τῶν προσευχῶν του καὶ φίλοι ἦλθον ἀρωγοί, ὥστε ἠδυνήθη νὰ συστήσῃ τὸ πρῶτον Ἱσπανικὸν λύκειον ἐν Πῷ τῆς Γαλλίας εἰς τὸ ὁποῖον ἐξεπαιδεύθησαν εἴκοσι τέσσαρες νέοι δαπάναις τῆς Σκωτίδος κ. Μακ. Γιοῦεν. Ἀπὸ τῆς θεσπίσεως δὲ τῆς ἐλευθερίας τῆς θρησκείας, πλησίον εἰς ἑκάστην εὐαγγελικὴν ἐκκλησίαν ἠνοίχθησαν καθ' ὅλην τὴν Ἱσπανίαν καὶ δύο σχολεῖα τῆς δημοτικῆς ἐκπαιδεύσεως, ἓν διὰ τοὺς παῖδας καὶ ἓν διὰ τὰ κοράσια. Εἰς τὰ σχολεῖα ταῦτα, τὰ μόνα ἄλλως τε ὑπάρχοντα τοῦ βαθμοῦ τούτου, ἐφοίτησαν μυριάδες παιδίων, ἀνηκόντων ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς Παπικὰς οἰκογενείας. Ἐλάχιστος ἀριθμὸς τούτων προσῆλθεν ἀργότερον εἰς τὸ Εὐαγγελικὸν δόγμα, ἀλλ' ὅλοι ἀνεξαιρέτως διετήρησαν ζωηρὰν ἀνάμνησιν τῆς εὐεργετικῆς ἐπιδράσεως τῶν εὐσεβῶν των διδασκάλων εἰς τὸν μετέπειτα αὐτῶν βίον. Ὡς πρὸς τὴν ἀνωτέραν ἐκπαίδευσιν τρία ἱδρύματα ἀντιπροσωπεύουν τὸ ἔργον τῶν Εὐαγγελικῶν—ἡ ἐν Μαδρίτῃ Σχολὴ τῆς Μέσης Ἐκπαιδεύσεως «Τὸ Μέλλον» καὶ δύο λύκεια θηλέων, μετὰ διδασκαλείου. Τὴν θεολογικὴν ἐκπαίδευσιν παρεῖχον ἄλλοτε δύο θεολογικαὶ σχολαί, ἡ μὲν ἐν Σεβίλλῃ, ἡ δὲ ἐν Μαδρίτῃ. Αὗται συνεχωνεύθησαν ἀπὸ τοῦ 1927 εἰς μίαν τὸ «Εὐαγγελικὸν Σεμινάριον» τῆς Εὐαγγελικῆς Ἑνώσεως τῆς Ἱσπανίας. Δύο ὀρφανοτροφεῖα διὰ παῖδας καὶ κοράσια, ἓν γηροκομεῖον καὶ ἓν νοσοκομεῖον, συμπληρώνουν τὸν κατάλογον τῆς ὁμαδικῆς προσπαθείας τῶν Εὐαγγελικῶν Ἐκκλησιῶν τῆς Ἱσπανίας.

Παρ' ὅλας τὰς ἐκ μέρους τοῦ κλήρου ἀντιδράσεις, αἵτινες σήμερον περιορίζονται εἰς πιέσεις κοινωνικῆς φύσεως καὶ εἰς ἐντατικὴν κατασυκοφάντησιν τῶν Εὐαγγελικῶν ἐνεργειῶν, οἱ Ἱσπανοὶ Εὐαγγελικοὶ προσβλέπουν τὸ μέλλον σταθερῶς καὶ θαρραλέως, ἐν πνεύματι Χριστιανικῆς ἀνοχῆς πρὸς τοὺς ὑπεναντίους. Χαίρουν μάλιστα διὰ τὴν ὑπὸ τοῦ Παπικοῦ κλήρου σήμερον ἀποδιδομένην εἰς τὴν ἐκπαίδευσιν τοῦ λαοῦ σημασίαν, καὶ ἀποβλέπουν εἰς τὴν ἡμέραν, κατὰ τὴν ὁποίαν κλῆρος εὐπαίδευτος καὶ φιλελεύθερος θὰ ἦναι ἀντίπαλός των, ἀλλ' οὐχὶ ἐχθρός των. Ἡ Εὐαγγελικὴ Ἐκκλησία κατακτᾷ ὁσημέραι ἔδαφος ἐν Ἱσπανίᾳ διὰ τῆς Χριστιανικῆς της πρᾳότητος καὶ ἀμνησικακίας. Τὸ θρησκευτικὸν ζήτημα ἀπασχολεῖ σήμερον μέγα τμῆμα τῆς κοινῆς γνώμης ἐν Ἱσπανίᾳ. Ἐνῷ εἰς τὰς κατωτέρας τάξεις, ὅπου κρατεῖ ἀκόμη ἡ ἀμάθεια, ἐγεννήθη ἡ ἀδιαφορία πρὸς τὴν θρησκείαν,

ἀφυπνίζονται τὰ Χριστιανικὰ αἰσθήματα τῶν διανοουμένων, καὶ αὐτοὶ δὲ οἱ μέχρι χθὲς ἐπιδεικτικῶς διαφημίζοντες ἑαυτοὺς ὡς σκεπτικιστὰς ἢ ἀθέους, δίδουν σημεῖα σοβαροῦ ἐνδιαφέροντος πνευματικοῦ.

Εἴθε ἡ ἐν Χριστῷ ἀλήθεια νὰ ἐπιλάμψῃ ἐνδόξως εἰς τὰς συνειδήσεις ὅλων, ἀνεξαρτήτως τῶν κομμάτων καὶ τῶν θρησκευτικῶν διαιρέσεων.

('Εκ τοῦ Γαλλικοῦ Περιοδικοῦ «La Cause» Κατ' ἐπιτομὴν ἐκ τῆς ἐπισήμου ἐκθέσεως τοῦ Καθ. Γκονθάλεθ ντὲλ Ρίο, Διευθυντοῦ τοῦ Εὐαγγελικοῦ Σεμιναρίου τῆς Μαδρίτης).

Η ΚΟΣΜΙΚΗ ΕΞΟΥΣΙΑ ΤΟΥ ΠΑΠΑ

Τὰς τελευταίας ταύτας ἡμέρας ἀνηγγέλθη ἐκ Ρώμης ὅτι ἐπῆλθεν ἐπὶ τέλους ἡ ἀπὸ πολλοῦ καιροῦ συζητουμένη συμφωνία μεταξὺ τῆς Παπικῆς Ἕδρας καὶ τοῦ κ. Μουσσολίνι περὶ ἀμοιβαίας ἀναγνωρίσεως τοῦ Βασιλείου τῆς Ἰταλίας καὶ τῆς κοσμικῆς ἐξουσίας τοῦ Πάπα.

Ὡς γνωστόν, ὁ Πάπας ἄλλοτε ἤσκει κοσμικὴν ἐξουσίαν ἐφ' ὅλης τῆς κεντρικῆς Ἰταλίας, ἦτο δηλ. ὁ πολιτικὸς ἡγεμὼν ὄχι μόνον τῆς πόλεως Ρώμης, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐπαρχιῶν Βολωνίας, Φερράρας, Φόρλι, Ραβέννας, Πεζάρου, Ἀγκῶνος, Περουγίας, Μπενεβέντου, Ἄσκολι καὶ Ματσεράτας. Κατὰ τὸν Μεσαίωνα, ἡ πολιτικὴ ἐξουσία τοῦ Πάπα ἐξετείνετο εἰς πολὺ μεγαλειτέραν ἐδαφικὴν ἔκτασιν ἐν Ἰταλίᾳ, ἀλλὰ δι' ἐπανειλημμένων πολέμων διάφοροι ἐπαρχίαι εἶχον ἀποσπασθῆ ἀπὸ τῆς Παπικῆς κυριαρχίας, τὸ δὲ Παπικὸν κράτος ἀπὸ τοῦ 16ου αἰῶνος καὶ ἐντεῦθεν εἶχε περιορισθῆ εἰς τὰ ὡς ἄνω ὅρια. Ἡ Γαλλικὴ Ἐπανάστασις καὶ ὁ Ναπολέων ἀφήρεσαν ἀπὸ τὸ Παπικὸν Κράτος τὰς ἐπαρχίας Βολωνίας, Φερράρας καὶ Ρωμάνιας. Κατόπιν διὰ μὲν τοῦ Κογκορδάτου τοῦ ἔτους 1801 ὁ Ναπολέων ἀνεγνώρισε τὸ Παπικὸν Κράτος, τῷ δὲ 1809 τὸ κατήργησεν ἐντελῶς καὶ προσήρτισεν εἰς τὴν Γαλλίαν καὶ τὰς ὑπολοίπους αὐτοῦ ἐπαρχίας, μετέφερε δὲ τὸν Πάπαν Πῖον τὸν Ζ'. αἰχμάλωτον εἰς Γαλλίαν. Μετὰ τὴν πτῶσιν ὅμως τοῦ Ναπολέοντος, τὸ Συνέδριον τῆς Βιέννης τῷ 1814 ἀποκατέστησε τὸ Παπικὸν Κράτος ὡς ἦτο πρὸ τῆς Γαλλικῆς Ἐπαναστάσεως καὶ ἀνεγνώρισε τὸν Πάπαν ὡς νόμιμον κοσμικὸν ἡγεμόνα. Ἀλλ' ἀπὸ τοῦ 1830 ἤρχισεν ἡ φιλελευθέρα ἐπαναστατικὴ καὶ ἐθνικιστικὴ ζύμωσις εἰς ὁλόκληρον τὴν Ἰταλικὴν χερσόνησον, ἥτις ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ βασιλείου τῆς Σαβοΐας-Πεδεμοντίου βαθμηδὸν ἀπέσπασεν ἀπὸ τὴν Παπικὴν κυριαρχίαν πάσας τὰς Ἰταλικὰς ἐπαρχίας καὶ τῷ 1870 καὶ αὐτὴν τὴν πρωτεύουσαν Ρώμην. Ἔκτοτε ὁ ἑκάστοτε Πάπας, εἰς ἔνδειξιν διαμαρτυρίας διὰ τὴν ἀπογύμνωσιν τῆς κοσμικῆς του ἐξουσίας, οὐδέποτε ἐξῆλθε τοῦ Παλατίου τοῦ Βατικανοῦ, ἵνα μὴ ἔλθῃ εἰς ἐπαφὴν μὲ τὸ νέον Ἰταλικὸν κράτος, ὅπερ ἐπιμόνως ἠρνεῖτο νὰ ἀναγνωρίσῃ. Διὰ τοῦτο καὶ ἠρέσκετο νὰ καλῆται «ὁ δεσμώτης τοῦ Βατικανοῦ».

Κατὰ τὴν διαρρεύσασαν ἔκτοτε 60ετίαν εἰς πᾶσαν ἀπόπειραν ἐκ μέρους τῆς Ἰταλικῆς Κυβερνήσεως πρὸς συμβιβασμὸν καὶ συμφιλίωσιν, ἡ Παπικὴ Ἕδρα ἀπήντα στερεοτύπως μὲ τὴν ἀδιάλλακτον ἀξίωσιν τῆς ἀποδόσεως αὐτῇ τῆς πόλεως Ρώμης καὶ μέρους τοὐλάχιστον τῶν ἄλλοτε Παπικῶν ἐπαρχιῶν. Ἐννοεῖται ὅτι τοιαύτη ἀξίωσις δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ συζητηθῇ κἂν ὑπὸ τῆς ἡνωμένης Ἰταλίας, καὶ οὕτως ἐξηκολούθει ὁ Πάπας νὰ θεωρῇ ἑαυτὸν λῃστευθέντα «δεσμώτην».

Ἐπὶ τέλους, ἡ Φασιστικὴ δικτατορία, ἥτις καὶ τὸ κοινοβουλευτικὸν πολίτευμα καὶ τὴν ἐλευθερίαν τοῦ τύπου παρεμέρισεν εἰς τὴν Ἰταλίαν καὶ πάσας τὰς ἐξουσίας συνεκέντρωσεν ἀπολύτως εἰς χεῖρας τοῦ κ. Μουσσολίνι, ἀπεφάσισε νὰ προέλθῃ εἰς συνεννόησιν μετὰ τοῦ Παπισμοῦ, ὃν ἤθελε νὰ ἔχῃ σύμμαχον εἰς τὸν ἀγῶνα, ὃν ἀγωνίζεται ἀπὸ ἑξαετίας ἤδη ὁ Φασισμὸς κατὰ τῶν φιλελευθέρων στοιχείων ἐν τῷ Ἰταλικῷ Κράτει. Αἱ διαπραγματεύσεις ὑπῆρξαν μακραὶ καὶ ἐπίπονοι καὶ ἐπανειλημμένως ἀνηγγέλθη τὸ ναυάγιον αὐτῶν. Ἐν τούτοις, κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας τοῦ τρέχ. μηνὸς ἀνηγγέλθη ὅλως ἀπροόπτως ὅτι ἐπῆλθεν ὁριστικὴ συμφωνία, τὴν δὲ 10 Φεβρουαρίου ὑπεγράφη εἰς τὸ Παπικὸν ἀνάκτορον τοῦ Λατερανοῦ μεταξὺ τοῦ κ. Μουσσολίνι καὶ τοῦ Καρδιναλίου Γάσπαρρι, ὡς ἐντολοδόχου τοῦ Πάπα, σύμβασις, καθ' ἣν ἀφ' ἑνὸς μὲν ἀναγνωρίζεται ὑπὸ τοῦ Πάπα τὸ Βασίλειον τῆς Ἰταλίας μὲ πρωτεύουσαν τὴν Ρώμην, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἀναγνωρίζεται ὑπὸ τῆς Ἰταλικῆς Κυβερνήσεως ἡ κοσμικὴ ἐξουσία τοῦ Πάπα εἰς κράτος ἀνεξάρτητον, μὲ τὸν τίτλον «Πόλις τοῦ Βατικανοῦ» καὶ μὲ κυρίαρχίαν ἐπὶ τοῦ ναοῦ τοῦ Ἁγ. Πέτρου μετὰ τῆς πρὸ αὐτοῦ μεγάλης πλατείας, καὶ ἐπὶ τῆς περιοχῆς τοῦ Βατικανοῦ καὶ δύο ἢ τριῶν παρακειμένων ἰδιωτικῶν κτημάτων, ὁμοῦ μὲ τὸν σιδηροδρομικὸν σταθμὸν τοῦ Ἁγ. Πέτρου, οὕτως ὥστε νὰ ἔχῃ τὸ νέον Παπικὸν Κράτος ἰδίαν συγκοινωνίαν μετὰ τοῦ ἐξωτερικοῦ. Συνάμα δὲ καταβάλλεται ὑπὸ τοῦ Ἰταλικοῦ Δημοσίου εἰς τὸν Πάπαν τὸ ποσὸν 2 δισεκατομμυρίων λιρεττῶν, ὡς ἀποζημίωσις διὰ τὰς ἄλλοτε Παπικὰς κτήσεις ἐν Ἰταλίᾳ, αἵτινες σήμερον ἀποτελοῦσι μέρος ἀναπόσπαστον τοῦ Ἰταλικοῦ Βασιλείου. Ἡ ὡς ἄνω συμφωνία κατανέμει τὴν κυριαρχίαν τῆς Ἁγίας Ἕδρας εἰς τρεῖς κατηγορίας: 1) Εἰς ἐδάφη τῆς «Πόλεως τοῦ Βατικανοῦ», μὲ πλήρη κυριαρχίαν. Ταῦτα εἶναι ἐκτάσεως ὡς ἔγγιστα 4 περίπου τετραγωνικῶν χιλιομέτρων. 2) Εἰς κτίρια ἐντὸς τῆς πόλεως τῆς Ρώμης, ἀνήκοντα ἀνέκαθεν εἰς τὴν Ἁγ. Ἕδραν. Ἐντὸς τῶν περιοχῶν τῶν κτιρίων τούτων θὰ ἰσχύῃ διπλωματικὴ ἀσυλία. 3) Εἰς κτίρια ἀνήκοντα ἀνέκαθεν εἰς τὸν Πάπαν εἰς ἄλλας πόλεις τῆς Ἰταλίας. Ταῦτα θὰ ἦναι ἀπηλλαγμένα παντὸς φόρου, κατασχέσεως ἢ δημεύσεως.

Τὸ Παπικὸν Κράτος θὰ ἦναι ἀνεξάρτητον τοῦ Βασιλείου τῆς Ἰταλίας.

Ἡ λύσις αὕτη τῆς προαιωνίου διαφορᾶς μεταξὺ τοῦ Παπισμοῦ καὶ τοῦ Ἰταλικοῦ βασιλείου ἐχαιρετίσθη μετὰ ἐνθουσιασμοῦ ὑπὸ τῶν εὐσεβῶν Ἰταλῶν (ἰδίως τῆς Ρωμαϊκῆς ἀριστοκρατίας), ὧν τὰ αἰσθήματα ἐδιχάζοντο μεταξὺ τῆς ἀγάπης πρὸς τὴν Ἰταλικὴν πατρίδα καὶ τῆς ἀφοσιώσεως πρὸς τὸν Παπισμόν. Κατὰ τὰ ἐκ Ρώμης τηλεγραφήματα, χιλιάδες λαοῦ συναθροισθεῖσαι εἰς τὴν πλατεῖαν Ἁγ. Πέτρου ἐπευφήμησαν ἐνθουσιωδῶς τὸν Πάπαν, ὅστις ἐξελθὼν ἐπὶ τοῦ ἐξώστου τοῦ ναοῦ ηὐλόγησε τὸ πλῆθος. Εἰς δὲ πολυπληθῆ ἀντιπροσωπείαν, ἥτις παρου-

σιάσθη ἐνώπιόν του εἰς τὸ Βατικανόν, ὅπως ὑποβάλη τὰ συγχαρητήρια τῶν Ρωμαιοκαθολικῶν τῆς Ρώμης, ἐξεφώνησε σύντομον λόγον, εἰπὼν μεταξὺ ἄλλων καὶ τὸ ἑξῆς ἀμίμητον: «Ἡ ἐδαφικὴ κυριαρχία ἦτο ἀναγκαία, διότι ὁ ἐπὶ γῆς ἀντιπρόσωπος τοῦ Θεοῦ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἦναι ὑπήκοος κράτους ἐπιγείου!».

Καὶ εἰς τὸν ἔξω κόσμον βεβαίως οἱ ἁπανταχοῦ Ρωμαιοκαθολικοὶ πιστοὶ θὰ εὐχαριστηθῶσι γενικῶς ἐκ τῆς τοιαύτης τυπικῆς ἱκανοποιήσεως μιᾶς ἐμμόνου ἀξιώσεως τῆς κεφαλῆς τοῦ θρησκεύματός των, ἂν καὶ οἱ ἐν Γαλλίᾳ ἐκφράζουσιν ἀπὸ τοῦδε τὸν φόβον ὅτι ἡ προστασία τῶν ἐν τῇ Ἀνατολῇ Ρωμαιοκαθολικῶν συμφερόντων, ἥτις μέχρι τοῦδε ἠσκεῖτο ὑπὸ τῆς Γαλλίας, τοῦ λοιποῦ θὰ ἀσκῆται ὑπὸ τῆς Ἰταλίας καὶ οὕτω θὰ μειωθῇ τὸ γόητρον καὶ ἡ διεθνὴς ἐπιρροὴ τῆς Γαλλίας.

Διὰ τὸν λοιπὸν κόσμον, τὸν μὴ προσκείμενον εἰς τὸν Παπισμόν, ἡ ἐπελθοῦσα ἀναγνώρισις τῆς Παπικῆς κοσμικῆς ἐξουσίας εἶναι ζήτημα ἄνευ μεγάλης σημασίας, καὶ παρουσιάζεται μᾶλλον ὡς ὑπόθεσις ὀπερέττας. Ἐκφράζονται τῷ ὄντι φόβοι τινές, ὅτι ἡ ἀρκετὰ σεβαστὴ χρηματικὴ ἀποζημίωσις, ἥτις θὰ εἰσαχθῇ εἰς τὸ Παπικὸν ταμεῖον, θὰ παράσχῃ εἰς τὸν «Ἅγιον Πατέρα» τὰ ὑλικὰ μέσα πρὸς ἐντατικωτέραν Παπικὴν προπαγάνδαν μεταξὺ τῶν ἑτεροδόξων Χριστιανῶν ἀνὰ τὴν οἰκουμένην. Ἀλλὰ ὑλικῶν μέσων δὲν ἐστερεῖτο καὶ μέχρι τοῦδε ἡ Λατινικὴ προπαγάνδα (ὅρα καὶ τοὺς παρ' ἡμῖν Οὐνίτας) καὶ διὰ χρημάτων μόνον δὲν διαδίδονται σοβαρῶς ἀρχαὶ καὶ φρονήματα θρησκευτικά, μὴ στηριζόμενα εἰς λογικὰς καὶ ἠθικὰς βάσεις καὶ ἀντιβαίνοντα μάλιστα εἰς τὰ στοιχειώδη δικαιώματα τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος, ἵνα μὴ εἴπωμεν εἰς τὰς στοιχειώδεις διδασκαλίας τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Καθ' ἡμᾶς εἶναι ἐξόχως λυπηρὸν ἀλλὰ καὶ κωμικὸν τὸ θέαμα τῆς ἀναγορεύσεως εἰς κοσμικὸν ἡγεμόνα τοῦ ἀξιοῦντος, ὅτι εἶναι ὁ μόνος ἐπίγειος ἀντιπρόσωπος Ἐκείνου, ὅστις ἐπέπληξε τοὺς μαθητὰς Αὐτοῦ, ὅταν ἐζήτουν πρωτοκαθεδρίας καὶ κοσμικὰ ἀξιώματα, εἰπών: «Οὐκ οἴδατε τί αἰτεῖσθε!» εἰς δὲ τὸν Πιλᾶτον ἐδήλωσεν: «Ἡ βασιλεία ἡ ἐμὴ οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ κόσμου τούτου».

Ο ΠΡΟΤΕΣΤΑΝΤΙΣΜΟΣ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ

Ἀπάντησις εἰς τὴν «Ἀνάπλασιν».

Ὑπὸ τὸν ἀνωτέρω τίτλον ἤρχισεν ἀπὸ τοῦ παρελθόντος Σεπτεμβρίου δημοσιευομένη σειρὰ ἄρθρων εἰς τὴν συνάδελφον «Ἀνάπλασις», ἐξ ἀφορμῆς ἄρθρου τινὸς τοῦ κ. Δ. Καλοποθάκη, δημοσιευθέντος πρὸ δύο ἐτῶν εἰς τὴν «Reformierte Zeitung», ὄργανον τῆς Ἀναμεμορφωμένης Ἐκκλησίας τῆς Γερμανίας. Εἰς τὰ δημοσιεύματα ταῦτα τῆς «Ἀναπλάσεως» δὲν ἀπηντήσαμεν ἕως τώρα, ἀναμένοντες νὰ τελειώσῃ ἡ σειρὰ τῶν ἐν λόγῳ ἄρθρων, διὰ νὰ ἦναι πληρεστέρα ἡ ἀπάντησις ἡμῶν.

Χωρὶς νὰ διαμφισβητήσωμεν ποσῶς τὸ δικαίωμα τῆς συναδέλφου τοῦ νὰ

δημοσιεύση ὅ,τι δήποτε θέλει, ὁμολογοῦμεν ὅτι μᾶς ἐξένισε κἄπως ἡ δημοσίευσις τῶν ὡς ἄνω ἄρθρων ὑπ' αὐτῆς, τὸ μὲν διότι αὕτη γνωρίζει τὰ ἀφορῶντα τοὺς Εὐαγγελικοὺς Ἕλληνας κάλλιον τοῦ συγγράψαντος τὰ ἐν λόγῳ ἄρθρα, τὸ δὲ διότι ἐνομίζομεν ὅτι παρῆλθεν ἀνεπιστρεπτεὶ πλέον ἡ πρὸ 50-ετίας μισαλλοδοξία καὶ ὅτι (ἀκριβῶς ὅπως τονίζεται εἰς τὸ εἰρημένον ἄρθρον τοῦ κ. Καλοποθάκη) ἐπικρατεῖ ἤδη εἴς τε τὸν Ἑλλ. λαὸν καὶ εἰς τοὺς ἰθύνοντας κύκλους τῆς ἐν Ἑλλάδι Ὀρθοδοξίας καλλιτέρα καὶ ὑγιεστέρα ἀντίληψις περὶ τῶν Ἑλλήνων Εὐαγγελικῶν. Καὶ ἐκ τρίτου, ἠλπίζομεν ὅτι ἡ στάσις τῆς Χριστιανικῆς ἀλληλεγγύης, ἣν ἀπὸ πολλοῦ ἐτήρησεν ὁ «Ἀστὴρ τῆς Ἀνατολῆς», ὡς δημοσιογραφικὸν ὄργανον τῶν Ἑλλήνων Εὐαγγελικῶν, ἀπέναντι τῆς συναδέλφου «Ἀνάπλασις», ἰδίως κατὰ τὴν ἐναντίον τοῦ διευθυντοῦ αὐτῆς κ. Ἰω. Παπαδοπούλου συκοφαντικὴν ἐκστρατείαν τοῦ Ἀθηναϊκοῦ τύπου, εἶχον δημιουργήσει μεταξὺ ἐκείνης καὶ ἡμῶν σχέσεις ἀμοιβαίας ἐκτιμήσεως καὶ σεβασμοῦ, ὥστε νὰ ἀποκλείωνται ἑκατέρωθεν αἱ ἄνευ σοβαροῦ λόγου ἐπιθετικαὶ ἀρθρογραφίαι. Ὅσον ἀφορᾷ τὴν τελευταίαν ταύτην σκέψιν ἡμῶν, δὲν γνωρίζομεν ἂν ἦναι ἁπλῆ καὶ τυχαία σύμπτωσις τὸ ὅτι ἡ δημοσίευσις τῶν εἰρημένων κατὰ τῶν Ἑλλήνων Εὐαγγελικῶν ἄρθρων ἤρχισεν εὐθὺς ἀπὸ τῆς ἀποχωρήσεως τοῦ κ. Ἰω. Παπαδοπούλου ἀπὸ τῆς διευθύνσεως τῆς «Ἀναπλάσεως». Ἀλλὰ καὶ δοθείσης τῆς συμπτώσεως ταύτης, πάλιν ἀποροῦμεν ἐπὶ τῇ δημοσιεύσει τῶν ἐν λόγῳ ἄρθρων.

Ἐὰν δὲ σήμερον ἀπαντῶμεν, τὸ πράττομεν παρὰ τὴν θέλησίν μας καὶ μόνον διότι ἡ σιωπή μας θὰ παρεξηγεῖτο. Ἡ δὲ ἀπάντησις δίδεται εἰς τὴν συνάδελφον «Ἀνάπλασιν» καὶ οὐχὶ εἰς τὸν συγγράψαντα τὰ ἐν λόγῳ ἄρθρα, καθότι οὗτος φωρᾶται τελείως ἀγνοῶν καὶ τὸ παρελθὸν καὶ τὸ παρὸν τοῦ Ἑλληνικοῦ Εὐαγγελικοῦ κινήματος καὶ οἰκτρῶς καθυστερημένος εἰς οἱανδήποτε Χριστιανικὴν ἀντίληψιν. Ζητήσαντες μάλιστα πληροφορίας περὶ αὐτοῦ, καθότι μᾶς ἦτο ἄγνωστον τὸ ὄνομά του, καὶ μαθόντες ὅτι εἶναι ἀνὴρ ὄχι πολὺ μεγάλης ἡλικίας, ἐξηγοῦμεν ἐν μέρει τὴν ἄγνοιαν, ἣν προδίδει, τῶν ὅσα συνέβησαν πολὺ πρὸ τῆς γεννήσεώς του, χωρὶς ὅμως νὰ δυνάμεθα νὰ ἐξηγήσωμεν καὶ τὴν ἐμπάθειαν, ἥτις διαπνέει τὰ γραφόμενά του.

Εἴπομεν ὅτι ἀπαντῶμεν παρὰ τὴν θέλησίν μας, διότι δὲν ἠθέλομεν νὰ ἀναξέσωμεν παλαιὰς πληγάς, αἵτινες πρὸ πολλοῦ ἐπουλώθησαν καὶ ἐλησμονήθησαν. Ἐπειδὴ ὅμως προκαλούμεθα, καὶ μάλιστα κατηγορούμεθα ὅτι παρερμηνεύομεν τὴν ἱστορικὴν ἀλήθειαν, εἶναι ἀνάγκη νὰ ἀμυνθῶμεν καὶ παρακαλοῦμεν τοὺς Ὀρθοδόξους ἀναγνώστας ἡμῶν νὰ μὴ δυσφορήσουν δι' ὅσας θὰ γράψωμεν πικρὰς ἀληθείας.

Α΄.

Ὁ συγγραφεὺς τῶν ἐν λόγῳ ἄρθρων τῆς «Ἀναπλάσεως», ἀφοῦ ἐπανειλημμένως διαστρεβλώνει (ἐντὸς εἰσαγωγικῶν, μάλιστα) τὰς φράσεις τοῦ ἄρθρου τοῦ κ. Δ. Καλοποθάκη, κατόπιν κατηγορεῖ τοῦτον ὡς παρερμηνεύσαντα τὰ ἱστορικὰ γεγονότα, τὰ ἀφορῶντα τὴν πρώτην 50-ετίαν τοῦ ἐν Ἑλλάδι Προτεσταντισμοῦ. Ἐπὶ παραδείγματι, παραθέτει ὡς περικοπὴν τοῦ κ. Καλοποθάκη τὴν ἑξῆς φρᾶσιν

ἐντὸς εἰσαγωγικῶν: «Ἐγνώρισαν πάσας τὰς ***διαβολικὰς*** ἐφευρέσεις τοῦ μίσους καὶ τοῦ φανατισμοῦ». Τοιαύτη ὅμως περικοπὴ δὲν ὑπάρχει εἰς τὸ ἄρθρον τοῦ κ. Καλοποθάκη (¹).

Μένει δὲ νὰ ἐξετάσωμεν, ἐὰν ὁ κ. Δ. Καλοποθάκης «παρηρμήνευσε» τὰ γεγονότα, περὶ ὧν πρόκειται, καὶ ἐὰν μετεχειρίσθη ***γλῶσσαν*** «ἥκιστα σύμφωνον πρὸς τὸ πνεῦμα τοῦ αἰῶνός μας».

Κυρίως πρόκειται περὶ τοῦ Ἰωνᾶ Κίγγ καὶ τῆς περιβοήτου δίκης του. Ἐὰν ὁ ἀρθρογράφος εἶχε τὴν ὑπομονὴν νὰ ἀναδιφήσῃ τὰς Ἀθηναϊκὰς ἐφημερίδας τοῦ 1845—1852, θὰ ἔβλεπεν ἐκεῖ μίαν ἀδιάκοπον ὑβριστικὴν καὶ λυσσαλέαν ἀρθρογραφίαν κατὰ τοῦ Κίγγ, ἥτις κατὰ τὴν βιαιότητα μόνον μὲ τὴν ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας ἀρθρογραφίαν τοῦ ἀντιβενιζελικοῦ τύπου κατὰ τοῦ Βενιζέλου δύναται νὰ παραβληθῇ. Ἐὰν δὲ οἱ λαϊκοὶ ἐξεφράζοντο οὕτως, ἐννοεῖται ὅτι καὶ οἱ κληρικοὶ δὲν καθυστέρουν. Φυλλομετροῦντες τὴν ὑπ. ἀριθ. 13,479 καὶ ἀπὸ 7 Αὐγούστου 1845 ἐγκύκλιον τῆς Ἱ. Συνόδου τῆς Ἑλλάδος περὶ τῆς «Ἀπολογίας» τοῦ Ἰωνᾶ Κίγγ, εὑρίσκομεν αὐτὴν γέμουσαν ὕβρεων καὶ ἀπρεπειῶν, δι' ἃς εἴμεθα βέβαιοι ὅτι πρώτη θὰ ἠρυθρία σήμερον ἡ ὑπάρχουσα Ἱ. Σύνοδος: «Τοῦ μιαροῦ τούτου καὶ βδελυροῦ ἀνθρώπου ἡ δολιότης. . . . τὸ σκεῦος τοῦτο τοῦ Σατανᾶ ὄχι μόνον ἐμμένει εἰς τὴν ἑαυτοῦ κακοήθειαν.... ἄνθρωπος ἐξησκημένος εἰς ἄκρον εἰς τὴν ὑπόκρισιν, ἀληθὴς ἀπατεών, πορισμὸν ποιούμενος τὴν εὐσέβειαν. . . . τὰς βλασφημίας τῆς ἀπολογίας τοῦ κακόφρονος καὶ κακοδόξου Ἀμερικανοῦ. . . . Ἡ Σύνοδος. . . . ἀπαγορεύει πᾶσαν τοῦ λοιποῦ σχέσιν πρὸς τὸν ἀσεβέστατον αὐτὸν αἱρετικὸν καὶ μήτε καθ' ὁδὸν νὰ ἀσπάζηταί τις ἢ χαιρετᾷ αὐτόν, ἢ συμφάγῃ ἢ συμπίῃ μετ' αὐτοῦ. Ὅστις δὲ ἀπειθήσῃ εἰς τὴν ἐκκλησ. ταύτην διαταγήν, θεωρεῖται ὀπαδὸς τῆς αἱρέσεως αὐτοῦ, ὀπαδὸς τοῦ Νεστορίου, ὑβριστὴς τῆς Παναχράντου καὶ ὑπερευλογημένης δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου. . . . ἐχθρὸς τῶν ἁγίων. . . . καὶ ἀνάξιος τῆς κοινωνίας τοῦ σώματος καὶ αἵματος τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ».

Ἀλλὰ καὶ τὸ Οἰκουμ. Πατριαρχεῖον μετ' ἴσης ἀμετροεπίας ἐξεφράσθη εἰς

(¹) Ἰδοὺ ἐν πιστῇ μεταφράσει ὁλόκληρος ἡ σχετικὴ περικοπὴ τοῦ ἄρθρου τοῦ κ. Καλοποθάκη· καὶ ὁ ἀμερόληπτος ἀναγνώστης ἂς κρίνῃ:

«Ἐὰν ἡ κατὰ τοῦ Ἰωνᾶ Κίγγ ἀντίδρασις ὑπῆρξε σφοδρά, διπλασία ἦτο αὕτη κατὰ τῶν δύο τούτων Ἑλλήνων (τοῦ Μιχ. Καλοποθάκη καὶ τοῦ Γ. Κωνσταντίνου), οἵτινες ἐτόλμησαν νὰ ἀποχωρισθῶσιν ἀπὸ τῆς ἐθνικῆς Ἐκκλησίας καὶ νὰ διαμφισβητήσωσι τὴν διδασκαλίαν καὶ τὴν τάξιν αὐτῆς. Κοινωνικὸς ἐξοστρακισμός, δριμεῖαι ἐπιθέσεις ἀπὸ τῶν στηλῶν τοῦ Ἀθηναϊκοῦ τύπου, προσωπικαὶ ὕβρεις καὶ προπηλακισμοὶ εἰς τὰς ὁδούς, ὀχλαγωγίαι κατὰ τῶν Εὐαγγελικῶν συναθροίσεων πρὸς λατρείαν, καὶ ***πᾶσα ἄλλη ἐκδήλωσις, ἣν ὀξὺς φανατισμὸς ἠδύνατο νὰ ἐφεύρῃ***, ἐπεσωρεύθησαν ἐπὶ τῶν ἀρχηγῶν καὶ ὀπαδῶν τῆς «νέας ὁδοῦ». Καὶ ὅτε τῷ 1873 ἡ Ἀμερικανικὴ Χριστ. Ἕνωσις διέλυσε πάσας τὰς ἐν τῷ ἐξωτερικῷ ἱεραποστολὰς αὐτῆς, τουθ' ὅπερ ἠνάγκασε τὸν Γ. Κωνσταντίνου νὰ ἀπέλθῃ εἰς Σμύρνην, ὁ Μιχ. Καλοποθάκης παρέμεινε μόνος νὰ φέρῃ ὅλον τὸ βάρος τοῦ ἀγῶνος ὑπὲρ τῆς Εὐαγγελικῆς ἀληθείας ἐν Ἑλλάδι. Ἀλλ' ἡ φλογερά του πίστις καὶ ἄκαμπτος ἀφοσίωσις τὸν ἐνίσχυσαν, ὥστε νὰ ἐξακολουθήσῃ ἐπὶ 20 ἀκόμη ἔτη τὸν καλὸν ἀγῶνα, ἑωσοῦ οἱ διωγμοὶ καὶ ἡ ἐνεργὸς ἀντίδρασις κατέπαυσαν, καλλιτέρα δὲ κατανόησις τοῦ Εὐαγγελικοῦ κινήματος ἐπεκράτησεν εἰς τὴν ἐν Ἑλλάδι δημοσίαν γνώμην».

τὸ ἀνάθεμα, ὅπερ κατὰ τὴν αὐτὴν περίπου ἐποχὴν ἐξεσφενδόνισε κατὰ τοῦ Κίγγ. Τὴν «᾿Απολογίαν» του([1]) χαρακτηρίζει ὡς «σατανικὸν θεομάχου πνεύματος ἀποκύημα, ἀπὸ τῶν καταχθονίων μυχῶν ἐκβρασθέν, μιαρόν, καὶ περιέχον φρικτὰς καὶ ἀνοσίους βλασφημίας κατὰ τῶν θειοτέρων τῆς εὐσεβείας δογμάτων.... Καὶ τὸν μὲν κακόφρονα αὐτοῦ συγγραφέα παραπέμπομεν τῷ.... ἀναθέματι.... ὡς μιάστορα καὶ λυμεῶνα.... ᾿Εὰν δέ τις... θελήσῃ τὸ κατάκριτον αὐτὸ βιβλιάριον....ὡς ἀνάγνωσμα ἀνὰ χεῖρας λαβεῖν, ὁ τοιοῦτος....ἔνοχος ἔσται τῷ πυρὶ τῆς γεέννης καὶ τῷ αἰωνίῳ ἀναθέματι ὑπεύθυνος».

Αἱ ὡς ἄνω περικοπαὶ δίδουσι πιστὴν εἰκόνα τῆς τότε μαινομένης εἰς τὰ κέντρα τῆς ῾Ελληνικῆς ᾿Ορθοδοξίας μισαλλοδοξίας. ᾿Αλλὰ καὶ ἡ πολύκροτος δίκη τοῦ ᾿Ιωνᾶ Κίγγ εἶναι μία ἀτελεύτητος σειρὰ ἐκδηλώσεων τοῦ αὐτοῦ τυφλοῦ καὶ λυσσαλέου φανατισμοῦ. Κληθεὶς ὁ ᾿Ιωνᾶς Κίγγ νὰ δικασθῇ ἐνώπιον τοῦ Κακουργιοδικείου Σύρου τὴν 10 ᾿Ιουλίου 1846, καὶ μεταβὰς ἐκεῖ τὴν τεταγμένην ἡμέραν, δὲν ἠδυνήθη νὰ ἐξέλθῃ τοῦ ἀτμοπλοίου, διότι οἱ ἐν ᾿Αθήναις ἐκκλ. κύκλοι εἶχον φροντίσει δι᾿ ἀπεσταλμένων καὶ διὰ τῆς διανομῆς φυλλαδίων νὰ ἐξεγείρωσιν εἰς τοιαύτην φρενίτιδα τὸν φανατισμὸν τοῦ λαοῦ, ὥστε καὶ ὁ εἰσαγγελεὺς καὶ τὸ δικαστήριον συνήνεσαν εἰς τὴν ἀναβολὴν τῆς δίκης. Τὸ αὐτὸ ἐπανελήφθη καὶ κατὰ ᾿Ιούνιον τοῦ 1847, ὅτε καὶ πάλιν ἀνεκλήθη ἡ κλῆσις τοῦ Κίγγ νὰ δικασθῇ ἐν Σύρῳ. Τὸν ᾿Ιούλιον 1847 ἡ κυριωτέρα τότε ᾿Αθηναϊκὴ ἐφημερὶς «Αἰὼν» ἐδημοσίευσεν ἄρθρον, περιγράφον λεπτομερῶς «ὄργια» διαπραττόμενα δῆθεν ὑπὸ τοῦ Κίγγ κατὰ τὰ ἐν τῇ ἰδιοκτήτῳ αἰθούσῃ δημόσια κηρύγματά του! Τοιαῦτα δημοσιεύματα σήμερον θὰ προεκάλουν γέλωτα ἀκατάσχετον, εἰς ἐκείνην ὅμως τὴν μικρὰν καὶ καθυστερημένην κοινωνίαν ἀπήχησαν ὡς σάλπισμα τῆς Δευτέρας Παρουσίας καὶ ἡ ἀστυνομία μετὰ δυσκολίας ἀπέκρουσεν ὀχλαγωγίας κατὰ τῆς οἰκίας Κίγγ. Τῇ συμβουλῇ τῆς Κυβερνήσεως ὁ Κὶγγ ἀνεχώρησε τότε εἰς μικρὸν ταξείδιον ἐν τῷ ἐξωτερικῷ. Εὐθὺς ὅμως μετὰ τὴν ἀναχώρησίν του ἐξεδόθη ἐν ᾿Αθήναις.... ***ἔνταλμα συλλήψεως*** ἐναντίον του, ὡς κατηγορουμένου ὅτι «αἱρεσιώτης ὢν ***πρὸ ἐτῶν*** καὶ μέχρι τοῦ π. μηνὸς ἐν ᾿Αθήναις, προσεπάθει δι᾿ ἀθεμίτων μέσων καὶ διακηρύξεων ἐπὶ δημοσίων **τόπων *νὰ καταστήσῃ ἐπικρατεῖς τὰς θρησκευτικάς του δόξας*** καὶ ὅτι συνεχῶς ***ἐξέφραζεν εὐχὰς καὶ δόξας ἀντικειμένας εἰς τὰς βάσεις τῆς ἐν ῾Ελλάδι ἐπικρατούσης ᾿Ορθοδόξου ᾿Ανατολικῆς Θρησκείας»***, κτλ.

Λαβὼν γνῶσιν μετὰ πολλοὺς μῆνας τοῦ ἐντάλματος τούτου ὁ Κίγγ, ἐπέστρεψεν ἀμέσως εἰς ᾿Αθήνας, τῷ δὲ 1849 βούλευμα τῶν ἐν ᾿Αθήναις Πλημμε-

---

([1]) ῾Η «᾿Απολογία» αὕτη ἐδημοσιεύθη κατὰ τὸ ἔτος 1845 εἰς τὸν «Αἰῶνα» εἰς ἀπάντησιν τῆς κατηγορίας διαφόρων κληρικῶν, ὅτι τὴν Παρθένον Μαρίαν δὲν ὀνομάζει Θεοτόκον, ὅτι δὲν παραδέχεται τὴν προσκύνησιν τῶν ἁγίων καὶ τῶν ἐκκλησ. εἰκόνων, ὅτι δὲν πιστεύει εἰς τὴν Μετουσίωσιν ἐν τῇ Εὐχαριστίᾳ, κτλ. ῾Η δὲ «᾿Απολογία» συνίσταται σχεδὸν ὁλόκληρος ἐξ ἀσχολιάστων περικοπῶν ἐκ τῶν συγγραμμάτων τοῦ ᾿Επιφανίου, τοῦ Χρυσοστόμου, τοῦ Μ. Βασιλείου, τοῦ Εἰρηναίου καὶ ἄλλων ἐκ τῶν ἀρχαιοτέρων Πατέρων τῆς ᾿Εκκλησίας, αἵτινες περικοπαὶ ἀντιστρατεύονται εἰς τὰς ὡς ἄνω δοξασίας. ῾Ο δὲ Κίγγ ἠρκέσθη νὰ εἴπῃ ὅτι πιστεύει ὅπως ἐπίστευον οἱ Πατέρες ἐκεῖνοι καὶ φωστῆρες τῆς ἀρχαίας ᾿Εκκλησίας. Τοῦτο φυσικῶς ἐξήγειρε τὸν χόλον τῶν ἐκκλησιαστικῶν κύκλων.

λειοδικῶν διέταξε νὰ παύσῃ ἡ κατ' αὐτοῦ δίωξις ἐλλείψει στοιχείων! Ἀλλ' ἡ Ἱ. Σύνοδος τῷ 1851 ἀπηύθυνε πρὸς τὴν δικαστικὴν ἀρχὴν νέαν κατὰ τοῦ Κὶγγ καταγγελίαν, τὴν δὲ 22 Φεβρουαρίου 1852 ἐδικάσθη οὗτος ἐνώπιον τῶν ἐν Ἀθήναις Πλημμελειοδικῶν ἐπὶ τῇ κατηγορίᾳ ὅτι «εἰς δημοσίαν ὁμιλίαν διὰ περιφρονητικῶν χλευασμῶν καὶ δυσμενῶν ἐκφράσεων προσέβαλε τὰ δόγματα, τὰς διατάξεις καὶ τὰ ἔθιμα τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας καὶ ἐξέφρασε δόξας καὶ φρονήματα ἀντιβαίνοντα ἐν γένει εἰς τὰς βάσεις αὐτῆς» (τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας). Καὶ δὴ συγκεκριμένως κατηγορεῖτο ὁ Κὶγγ ὅτι ἐντὸς τῆς οἰκίας του ἐκήρυττεν ὅτι τὸ βάπτισμα εἶναι ἁπλοῦν σύμβολον καὶ ὄχι ἀναγέννησις, ὅτι ἡ μετάληψις δὲν σώζει τὸν ἄνθρωπον, ὅτι τὴν Παρθένον Μαρίαν δὲν πρέπει νὰ ὀνομάζωμεν Θεοτόκον ἀλλ' ἁπλῶς Μητέρα τοῦ Χριστοῦ, ὅτι δὲν πρέπει νὰ προσκυνῶμεν τοὺς ἁγίους καὶ τὰς εἰκόνας. Δηλαδή, δὲν ἔπραξεν ἄλλο τι, εἰμή, Προτεστάντης ὤν, νὰ διακηρύξῃ τὰς δοξασίας, ἃς ἀσπάζονται ὅλοι οἱ ἁπανταχοῦ τῆς γῆς Προτεστάνται!

Τὴν προτεραίαν τῆς δίκης οὐ μόνον ὅλαι αἱ Ἀθηναϊκαὶ ἐφημερίδες ἔγραψαν φλογερὰ ἄρθρα κατὰ τοῦ Κίγγ, ἵνα προδιαθέσωσι τοὺς δικαστάς, ἀλλὰ καὶ καθ' ὅλην τὴν πόλιν τῶν Ἀθηνῶν ἐτοιχοκολλήθη εἰδοποίησις, δι' ἧς οἱ «φιλόχριστοι» εἰδοποιοῦντο ὅτι τὴν ἑπομένην θὰ ἐδικάζετο ὁ «περιβόητος ψευδαπόστολος Ἰωνᾶς Κὶγγ» καὶ παρωτρύνοντο νὰ συρρεύσουν εἰς τὸ δικαστήριον. Τοῦθ' ὅπερ καὶ ἐγένετο, καθ' ὅλην δὲ τὴν διάρκειαν τῆς δίκης τὸ πολυπληθὲς «φιλόχριστον» ἀκροατήριον, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ Ἕλληνες ἱερεῖς, ὠρύετο ἀκωλύτως κατὰ τοῦ κατηγορουμένου καὶ τῶν συνηγόρων του καὶ ἐζήτει νὰ τρομοκρατήσῃ τοὺς μάρτυρας τῆς ὑπερασπίσεως· ὁ Πρόεδρος ἔκαμε προσποιητάς τινας προσπαθείας νὰ ἐπαναφέρῃ τὴν τάξιν, ἀλλὰ τόσον χλιαρῶς, ὥστε μᾶλλον ἀπεθράσυνε τοὺς ταραξίας. Ἐν γένει δὲ ὁ Πρόεδρος διὰ τοῦ ὅλου χειρισμοῦ τῆς δίκης ἔδειξεν εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς φανερὰν προκατάληψιν κατὰ τοῦ κατηγορουμένου. Ἐξ ὅλων τούτων τῶν λόγων ἡ δίκη αὕτη δικαίως ἐχαρακτηρίσθη ὡς οἰκτρὰ παρῳδία τῆς δικαιοσύνης. Μολονότι δὲ οὐ μόνον οἱ μάρτυρες τῆς ὑπερασπίσεως, ἀλλὰ καὶ οἱ πλεῖστοι τῶν μαρτύρων τῆς κατηγορίας κατέθεσαν ὅτι οὐδέποτε ἤκουσαν τὸν Κὶγγ χλευάζοντα ἢ ὑβρίζοντα τὴν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν, ἀλλ' ἁπλῶς διαφωνοῦντα πρός τινας διδασκαλίας αὐτῆς ἐπὶ τῇ βάσει τῆς Ἁγ. Γραφῆς, ὡς αὐτὸς τὴν ἐξήγει, τὸ Δικαστήριον τὸν κατεδίκασεν εἰς 15-ήμερον φυλάκισιν καὶ μετὰ τοῦτο εἰς ἀπέλασιν ἐξ Ἑλλάδος. Τὴν ἀπόφασιν ταύτην ἀνήρεσεν ὁ Κὶγγ ἐνώπιον τοῦ Ἀρείου Πάγου καὶ ἐμφανισθεὶς ἐνώπιον αὐτοῦ ἀπελογήθη διὰ μακρῶν, ἂν καί, ὡς λέγει, διακοπτόμενος διὰ βροντώδους φωνῆς ὑπὸ τοῦ Προέδρου καὶ ἐπὶ τέλους ἀναγκασθεὶς νὰ διακόψῃ τὴν ἀπολογίαν του! Τὴν δὲ 10 Μαρτίου 1852 ὁ Ἄρειος Πάγος ἐπεκύρωσε τὴν ἀπόφασιν τοῦ Πλημμελειοδικείου.

Περὶ τῆς ἁμαρτωλῆς ταύτης ἀποφάσεως τόσον τοῦ Ἀρείου Πάγου, ὅσον καὶ τοῦ Πλημμελειοδικείου, ἥτις καὶ σήμερον ἀκόμη μετὰ 75 ἔτη φέρει ἐρύθημα ἐντροπῆς εἰς τὸ πρόσωπον παντὸς Ἕλληνος σεβομένου τὴν ἔννοιαν τῆς δικαιοσύνης, ἐδημοσιεύθη εὐθὺς τότε γνωμάτευσις δώδεκα ἐκ τῶν πρώτων Ἀθηναίων δικηγόρων (ἐν οἷς ὁ Διομήδης Κυριακοῦ, ὁ Μάρκος Ρενιέρης, ὁ Ν. Σαρίπολος, ὁ Π. Στροῦμπος καὶ ἄλλοι), οἵτινες παρὰ τὸ δεδικασμένον εἶχον τὸ θάρρος νὰ

κατακρίνουν τὴν ἀπόφασιν, ὡς ἀναιροῦσαν διατάξεις τοῦ Συντάγματος. Ἀλλ' ἔτι χειρότερος κόλαφος ἀνέμενε τὴν Ἑλληνικὴν δικαιοσύνην καὶ δὴ ἐκ μέρους ἔθνους φιλελευθέρου καὶ συμπαθῶς πρὸς τὴν Ἑλλάδα διακειμένου. Τῆς ὑποθέσεως Κὶγγ ἐπελήφθη τότε ἡ Ἀμερικανικὴ Κυβέρνησις, ἥτις διὰ τοῦ πρεσβευτοῦ της εἶχε παρακολουθήσει βῆμα πρὸς βῆμα τὴν δικαστικὴν δίωξιν τοῦ Κίγγ, καὶ ἅμα τῇ ἐκδόσει τῆς τελικῆς ἀποφάσεως ὑπὸ τοῦ Ἀρείου Πάγου παρέπεμψε τὴν ὑπόθεσιν εἰς τὸ ἑαυτῆς Νομικὸν Συμβούλιον πρὸς μελέτην, εἶτα δὲ ὑπέβαλε διὰ τῆς ἐνταῦθα Πρεσβείας τὸ πόρισμα τῆς ἐρεύνης ταύτης διὰ μακροῦ καὶ λεπτομεροῦς ὑπομνήματος πρὸς τὸν τότε Ἕλληνα Ὑπουργὸν τῶν Ἐξωτερικῶν κ. Παΐκον. Τὸ ὑπόμνημα τοῦτο ἀποτελεῖ ἐξόχως ὀδυνηρὸν ἀνάγνωσμα διὰ πάντα Ἕλληνα. Ἀνέλυε τὴν ἀπόφασιν τοῦ τε Πλημμελειοδικείου καὶ τοῦ Ἀρείου Πάγου ἐπὶ τῇ βάσει ***τῶν Ἑλληνικῶν νόμων, τῆς Ἑλληνικῆς δικονομίας καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ Συντάγματος***, καὶ ἀπεδείκνυεν ὅτι ἀπετέλει κατάφωρον παραβίασιν οὐ μόνον τῆς συνταγματικῆς ἐλευθερίας τοῦ λόγου, ἀλλὰ καὶ τῶν κανόνων τοῦ στοιχειώδους δικαίου, κατέληγε δὲ μὲ αὐστηροτάτους χαρακτηρισμοὺς τῆς Ἑλληνικῆς δικαιοσύνης καὶ τῶν Ἑλλήνων δικαστῶν. Ἐν τέλει ἐζήτει ἁπλῶς τὴν ἀνάκλησιν τῆς ποινῆς τῆς ἀπελάσεως τοῦ Κὶγγ ἐξ Ἑλλάδος. Ὁ δὲ Βασιλεὺς Ὄθων διὰ Διατάγματος ἀπήλλαξε τὸν Κὶγγ τῆς ποινῆς ταύτης, καὶ οὕτως ἔληξεν ἡ ἀξιοθρήνητος αὕτη ἱστορία.

Αὐτὰ εἶναι τὰ ἱστορικὰ γεγονότα τῆς δίκης καὶ τοῦ διωγμοῦ τοῦ Ἰωνᾶ Κίγγ, δυνάμενα νὰ πιστοποιηθῶσιν ἐκ τῶν Ἀθηναϊκῶν ἐφημερίδων τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Περὶ τῶν γεγονότων τούτων ὁ κ. Δ. Καλοποθάκης εἰς τὸ προμνημονευθὲν ἄρθρον του ἔγραψεν ἐπὶ λέξει τὰ ἑξῆς: «Ἀλλ' ὁ κ. Κὶγγ διὰ τοῦ κηρύγματός του ταχέως ἐξήγειρε τὴν μῆνιν τῆς Ἑλληνικῆς ἱεραρχίας καὶ τῷ 1845 συγγράμματά τινα αὐτοῦ ἀνεθεματίσθησαν ἐπισήμως ὑπὸ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἑλλάδος. Αὕτη δὲ ἡ Σύνοδος ὑπεκίνησεν ἐναντίον του καὶ ποινικὴν δίωξιν, ἥτις ἀφοῦ ἐπί τινα ἔτη διῆλθε διαφόρους φάσεις, ἐπὶ τέλους κατέληξε τῷ 1852 εἰς δίκην ἐνώπιον τοῦ Πλημμελειοδικείου Ἀθηνῶν, ὅπερ κατεδίκασε τὸν Κὶγγ εἰς 15-ήμερον φυλάκισιν καὶ ἀπέλασιν ἐξ Ἑλλάδος. Ἡ ἀπόφασις αὕτη μοιραίως φέρει εἰς τὴν μνήμην μας τὴν ἄλλην ἐκείνην καταδικαστικὴν ἀπόφασιν ἑνὸς δικαστηρίου τῶν ἀρχαίων Ἀθηνῶν κατὰ τοῦ Σωκράτους: «Ἀδικεῖ Σωκράτης, οὓς μὲν ἡ πόλις νομίζει θεοὺς οὐ νομίζων, ἕτερα δὲ καινὰ δαιμόνια εἰσφέρων». Ὁ Κὶγγ ἀνῄρεσε τὴν καταπληκτικὴν ταύτην ἀπόφασιν ἐνώπιον τοῦ Ἀρείου Πάγου· τοσαύτη ὅμως ἦτο ἡ ἐπίδρασις τῆς ἐκκλησιαστικῆς μερίδος καὶ τοιοῦτο τὸ ἐπικρατοῦν πνεῦμα φανατισμοῦ καὶ μισαλλοδοξίας, ὥστε ἡ ἀπόφασις ἐπεκυρώθη ὑπὸ τοῦ Ἀρείου Πάγου».

Καὶ ἐρωτῶμεν τὴν συνάδελφον «Ἀνάπλασιν»: Κατὰ τί παρηρμήνευσεν ὁ κ. Καλοποθάκης τὰ γεγονότα; Πῶς ἠδύνατο νὰ ἐκφρασθῇ λιτώτερον καὶ ἠπιώτερον; Καὶ κατὰ τί ἡ γλῶσσα τοῦ ἄρθρου του εἶναι «ἥκιστα σύμφωνος πρὸς τὸ πνεῦμα τοῦ αἰῶνός μας», ὡς διατείνεται ὁ ἀρθρογράφος τῆς συναδέλφου;

(ἀκολουθεῖ)

Ο ΚΛΗΡΟΣ ΕΝ ΤΗ ΓΕΡΟΥΣΙΑ

Εἰς τὸ προηγούμενον ἡμῶν φύλλον ἐδημοσιεύσαμεν ἄρθρον, ὑποστηρίζον τὴν προταθεῖσαν ἀντιπροσώπευσιν τοῦ κλήρου ἐν τῇ Γερουσίᾳ. Τὸ ἄρθρον ἐκεῖνο ἐγράφη κατὰ μῆνα Ὀκτώβριον, ὅτε τὸ πρῶτον νομοσχέδιον περὶ ἱδρύσεως καὶ ἐκλογῆς Γερουσίας εἶχεν ὑποβληθῆ εἰς τὴν Βουλήν. Ἠγνοοῦμεν δὲ ὅτι κατόπιν, κατὰ τὴν ἐπεξεργασίαν τοῦ νομοσχεδίου ὑπὸ τῆς ἁρμοδίας κοινοβουλευτικῆς ἐπιτροπῆς, εἶχεν ἀπαλειφθῆ ἡ διάταξις, δι' ἧς ὡρίζετο ὅτι μεταξὺ τῶν 18 γερουσιαστῶν, οἵτινες θὰ ἐξελέγοντο οὐχὶ ὑπὸ τοῦ λαοῦ ἀλλ' ὑπὸ τῶν διαφόρων ἐπαγγελματικῶν, ἐπιστημονικῶν καὶ ἄλλων εἰδικῶν ὀργανώσεων, θὰ ἦσαν καὶ 2 θέσεις διὰ τὸν κλῆρον. Τὸ ἡμέτερον ἄρθρον δὲν κατωρθώθη νὰ δημοσιευθῇ μήτε εἰς τὸ τεῦχος Νοεμβρίου μήτε εἰς τὸ τοῦ Δεκεμβρίου, ἕνεκα πληθώρας ἄλλης ὕλης, καὶ μόλις εἰς τὸ τεῦχος Ἰανουαρίου ἐδημοσιεύθη ἐν ἀγνοίᾳ τοῦ ὅτι τὸ νομοσχέδιον εἶχε ψηφισθῆ οὕτω τροποποιηθὲν καὶ ὁ κλῆρος εἶχεν ὁριστικῶς ἀποκλεισθῆ τῆς Γερουσίας. Ἄλλως τε καὶ ὁ νόμος, καὶ ἀφοῦ ἐψηφίσθη, δὲν ἐδημοσιεύθη εἰμὴ περὶ τὰ τέλη Ἰανουαρίου.

Ἐκφράζομεν τὴν εἰλικρινῆ ἡμῶν θλίψιν ἐπὶ τῷ εἰρημένῳ ἀποκλεισμῷ τοῦ Κλήρου ἀπὸ τῆς Γερουσίας, ὅπου θὰ ἀντιπροσωπεύωνται οἱ βιομήχανοι, οἱ ἔμποροι, οἱ ἐργάται, οἱ ἀκαδημαϊκοί, οἱ καθηγηταὶ τοῦ Πανεπιστημίου καὶ τοῦ Πολυτεχνίου, κτλ., ἐν ἑνὶ λόγῳ πᾶσαι αἱ μορφαὶ τῆς ἐθνικῆς καὶ κοινωνικῆς ζωῆς, πλὴν τῆς σπουδαιοτέρας πασῶν—τῆς θρησκευτικῆς. Διότι, ὡς ἐν τῷ προειρημένῳ ἄρθρῳ ἡμῶν ἐξεθέσαμεν, φρονοῦμεν ὅτι ὄχι μόνον δικαίωμα ἔχει ἡ Ἐκκλησία νὰ ἀντιπροσωπεύηται εἰς τὸ νομοθετικὸν ἐκεῖνο σῶμα, ὅπερ, κατὰ τὸ Σύνταγμα, προορισμὸν θὰ ἔχῃ νὰ ρυθμίζῃ τὴν νομοθετικὴν ἐργασίαν τοῦ ἔθνους, καὶ νὰ συγκρατῇ αὐτὴν ἀπὸ σφάλματα καὶ πλάνας καὶ παραφοράς, ἀλλὰ καὶ συμφέρον τῆς Πολιτείας εἶναι, ὅπως εἰς τὴν σύνταξιν καὶ υἱοθέτησιν τῶν νόμων ἀκούηται καὶ ἡ φωνὴ τῆς θρησκείας, ἥτις δυστυχῶς μέχρι τοῦδε δὲν ἠκούσθη εἰς τόσα καὶ τόσα ζητήματα, ἅτινα εἶναι φύσεως ἠθικῆς καὶ πνευματικῆς ἢ ἔχουσι καὶ τὴν ἠθικὴν καὶ πνευματικὴν αὐτῶν πλευράν. Ἀλλὰ καὶ προκειμένου περὶ Ἐκκλησίας τοῦ Κράτους, ἧς μέχρι τοῦδε τὰ ἀληθῆ συμφέροντα τοσοῦτον ἐκακοποιήθησαν καὶ αἱ ἀνάγκαι τοσοῦτον παρεγνωρίσθησαν ὑπὸ τῶν πολιτικῶν τῆς χώρας, στοιχειώδης δικαιοσύνη ἐπέβαλλεν ὅπως ἐν τῇ νομοθετικῇ ἐξουσίᾳ ἀντιπροσωπεύηται ἡ Ἐκκλησία αὕτη.

Πλὴν ἄλλως ἔδοξε τοῖς ἰθύνουσι τὰ τῆς Πολιτείας, καὶ πρὸς τὸ παρὸν οὐκ ἔστιν ἄλλως γενέσθαι. Καὶ τὸ μόνον φάρμακον, ὅπερ ἀπομένει εἰς τὴν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν, καθὼς καὶ εἰς πάντας ἐν γένει τοὺς ἔχοντας σαφῆ ἀντίληψιν τῶν δικαιωμάτων τῆς θρησκείας ἐν τῇ Πολιτείᾳ, εἶναι ἡ ἐκτὸς τοῦ Κοινοβουλίου διά τε τοῦ ἡμερησίου καὶ περιοδικοῦ τύπου καὶ διὰ τοῦ προφορικοῦ λόγου (κηρυγμάτων, διαλέξεων, κτλ.) ἐνδελεχὴς παρακολούθησις καὶ εὐθαρσὴς ὑπεράσπισις τῶν πνευματικῶν ἀρχῶν καὶ ἠθικῶν βάσεων, ὧν ἡ Χριστιανικὴ θρησκεία δικαιοῦται

νὰ ζητῇ τὴν ἐπιβολὴν εἰς τὰ ζητήματα τῆς διακυβερνήσεως τῆς χώρας καὶ τῆς κοινωνίας. Καὶ εἰς τὸ σπουδαῖον καὶ ἐθνωφελὲς τοῦτο ἔργον καλοῦνται πρωτίστως τὰ θρησκευτικὰ περιοδικὰ παρ' ἡμῖν, ὧν ὁ ἀριθμὸς τὴν σήμερον εἶναι οὐχὶ εὐκαταφρόνητος καὶ ὧν ἡ δρᾶσις, σοφῶς καὶ εὐσεβῶς διεξαγομένη, πολλὴν ἠθικὴν ἐπιβολὴν δύναται νὰ ἀσκήσῃ.

ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΙΣ

ΒΡΕΤΤΑΝΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΙΑΣ 1928.

Ἐκ τῆς τελευταίας ἐτησίας ἐκθέσεως τῆς Β. Β. Ἑταιρίας σταχυολογοῦμεν διαφόρους ἐνδιαφερούσας πληροφορίας.

Κατὰ τὸ λῆξαν ἔτος 15 νέαι μεταφράσεις τῶν Ἁγ. Γραφῶν ἐξεδόθησαν ὑπὸ τῆς Ἑταιρίας, τὸ δὲ σύνολον τῶν μεταφράσεων τῆς Ἑταιρίας ἔφθασεν εἰς 608 γλώσσας καὶ διαλέκτους. Ἐκ τῶν νέων μεταφράσεων, 9 ἦσαν εἰς Ἀφρικανικὰς διαλέκτους, δύο εἰς γλώσσας τῆς Πολυνησίας καὶ τέσσαρες εἰς διαλέκτους Εὐρωπαϊκὰς (τὴν «Λευκὴν Ρωσσικήν», ἥτις ὁμιλεῖται ὑπὸ 12,000,000 ἀνθρώπων ἐν Ρωσσίᾳ, Πολωνίᾳ καὶ Λιθουανίᾳ, τὴν «Χαμηλὴν Γερμανικήν», ἥτις εἶναι ἡ καθομιλουμένη διάλεκτος περίπου 1,000,000 ἀνθρώπων ἐν Β. Γερμανίᾳ, τὴν «Σετοῦ», διάλεκτον τῆς Ἐσθονίας, καὶ τὴν «Γαγάουζι», διάλεκτον τῆς Μαύρης Θαλάσσης). Ἡ Ἑταιρία δὲ ὄχι μόνον φροντίζει διὰ τὴν ἔκδοσιν τῶν Γράφῶν εἰς νέας γλώσσας, ἀλλὰ καὶ ἐπιμελεῖται τῆς ἀναθεωρήσεως τῶν παλαιῶν της μεταφράσεων. Οὕτω λ. χ. πέρυσιν ἐξετυπώθη νέα Περσικὴ Βίβλος, τῆς ὁποίας ἡ ἀναθεώρησις εἶχε διαρκέσει 7 ἔτη.

Αἱ πωλήσεις τῆς Ἑταιρίας ἀνῆλθον κατὰ τὸ τελευταῖον ἔτος εἰς 992,491 ὁλοκλήρους Βίβλους, 1,244,426 Κ. Διαθήκας καὶ 7,699,797 μεμονωμένα βιβλία τῆς Γραφῆς, ἤτοι, ἐν συνόλῳ εἰς 9,936,714 τεύχη. Τὸ σύνολον τοῦτο παρουσιάζει ἐλάττωσιν 191,373 τευχῶν ἀπέναντι τῶν πωλήσεων τοῦ προηγουμένου ἔτους, ἡ δὲ ἐλάττωσις αὕτη προῆλθε κυρίως ἐκ τῆς χαώδους πολιτικῆς καταστάσεως ἐν Κίνᾳ, ὅπου ἐπωλήθησαν 502,000 τεύχη ὀλιγώτερα ἢ κατὰ τὸ προηγούμενον ἔτος, ἐνῷ εἰς τὴν Εὐρώπην καὶ εἰς ὅλον τὸν λοιπὸν κόσμον αἱ πωλήσεις ηὐξήθησαν.

Ἀπὸ τῆς συστάσεώς της κατὰ τὸ ἔτος 1804 ἡ Βρεττανικὴ Βιβλικὴ Ἑταιρία ἐξέδωκεν ἐν ὅλῳ ἄνω τῶν 385 ἑκατομμυρίων ἀντιτύπων τῆς Ἁγ. Γραφῆς, ἐξ ὧν περὶ τὰ 109 ἑκατομμύρια εἰς Ἀγγλικὴν γλῶσσαν.

Αἱ εἰσπράξεις τῆς Ἑταιρίας κατὰ τὸ λῆξαν ἔτος ἀνῆλθον εἰς τὰ ἑξῆς ποσά:

Ἐκ συνεισφορῶν	λίραι	στερλ.	236,967
Ἐκ πωλήσεων	»	»	170,844
Ἐκ κληροδοτημάτων	»	»	9,484
Τὸ ὅλον	»	»	417,295

Αἱ εἰσπράξεις αὗται ὑπερβαίνουν τὰς εἰσπράξεις τοῦ προηγουμένου ἔτους κατὰ 20,951 λίρας.

Αἱ δὲ δαπάναι ἀνῆλθον εἰς τὰ ἑξῆς ποσά:

Δαπάναι μεταφράσεως, ἀναθεωρήσεως, ἐκτυπώσεως, βιβλιοδεσίας καὶ μεταφορᾶς ἐκδόσεων.	λίρ.	στερ.	232,803
Δαπάναι προσωπικοῦ, ἀποθηκῶν, δωρεῶν, κτλ.	»	»	179,014
Τὸ ὅλον	»	»	411,817

ἤτοι, κατὰ 1000 περίπου λίρας ὀλιγώτεραι ἐκ τοῦ προηγουμένου ἔτους.

Τοιουτοτρόπως τὸ ἔτος ἔκλεισε μὲ περίσσευμα 5,478 λιρῶν, ἀντὶ τοῦ συνήθους ἐλλείμματος.

Ἡ ἐλάττωσις τῶν πωλήσεων ἐν Κίνᾳ προῆλθεν, ὡς ἐλέχθη, ἐκ τοῦ ἀγρίου ἐμφυλίου σπαραγμοῦ, ὅστις μαίνεται εἰς τὴν ἀχανῆ ἐκείνην χώραν. Σχεδὸν ὅλοι οἱ ξένοι ἱεραπόστολοι ἠναγκάσθησαν νὰ φύγουν, πολλὰ ἐντόπια Χριστιανικὰ σχολεῖα καὶ ἀνώτερα ἐκπαιδευτήρια ἐκλείσθησαν καὶ Χριστιαν. ἐκκλησίαι κατελήφθησαν ὑπὸ τῶν διαφόρων ἐπαναστατικῶν στρατευμάτων, πολλοὶ δὲ Κινέζοι βιβλιοπῶλαι τῆς Ἑταιρίας ἐκακοποιήθησαν. Μ᾽ὅλα ταῦτα ἐπωλήθησαν ἄνω τῶν 3,640,000 ἀντιτύπων, ἐκτὸς 3,109,692 ἀντιτύπων πωληθέντων ὑπὸ τῆς Ἀμερικανικῆς Βιβλικῆς Ἑταιρίας, καὶ 1,784,684 ὑπὸ τῆς Σκωτικῆς. Ἤτοι, ἐκυκλοφόρησαν πέρυσιν ἐν Κίνᾳ 8,534,000 ἀντιτύπων τῆς Ἁγ. Γραφῆς, παρ᾽ ὅλας τὰς δυσκολίας καὶ τὴν ἔκρυθμον πολιτικὴν κατάστασιν.

Ἐπίσης εἰς τὰς Βρεττανικὰς Ἰνδίας παρ᾽ ὅλας τὰς πολιτικὰς διαταραχὰς καὶ τὰς θεομηνίας, αἱ πωλήσεις τῆς Ἑταιρείας ηὐξήθησαν κατὰ 117,000 ἀντιτύπων, φθάσασαι σύνολον 977,000, ἀπέναντι 860,000 τοῦ προηγουμένου ἔτους. Καθ᾽ ὅλην τὴν Ἀφρικὴν αἱ περυσιναὶ πωλήσεις ἦσαν ἀνώτεραι τῶν τοῦ προηγουμένου ἔτους. Ἐν Τύνιδι καὶ Ἀλγερίᾳ παρατηρεῖται ἀξιοσημείωτος προθυμία Μωαμεθανῶν καὶ Ἰουδαίων νὰ ἀγοράζουν τὰς ἐκδόσεις τῆς Ἑταιρίας. Ἐκεῖ ἐκυκλοφόρησαν αἱ Γραφαὶ εἰς 40 γλώσσας.

Ἐν Εὐρώπῃ ὡσαύτως ἐσημειώθη πέρυσιν αὔξησις τῆς κυκλοφορίας τῶν ἐκδόσεων τῆς Ἑταιρίας εἰς τὴν Οὐγγαρίαν, Αὐστρίαν, Γαλλίαν, Ἰταλίαν καὶ Βέλγιον. Εἰς τὰ Βαλκάνια καὶ τὴν Ἐγγὺς Ἀνατολήν, ἡ Ρουμανία, ἡ Γιουγκοσλαυΐα, ἡ Ἀλβανία καὶ ἡ Τουρκία παρουσιάζουν ἐλάττωσιν κυκλοφορίας τῶν Γραφῶν, ἡ Ἑλλὰς αὔξησιν, ἡ Βουλγαρία στασιμότητα. Ἡ Σοβιετικὴ Ρωσσία ἀκόμη μένει χώρα κλειστὴ διὰ τὴν Ἁγ. Γραφήν· ἐν τούτοις, κατωρθώθη ἐκεῖ ἡ κυκλοφορία 5,700 Βίβλων καὶ 10,000 Κ. Διαθηκῶν.

Ἡ ἐτησία ἔκθεσις τῆς Ἑταιρίας, ὀγκώδης τόμος 775 σελίδων, εἶναι πλήρης ἐνδιαφέροντος καὶ διδακτικῶν ἐπεισοδίων, ἅτινα ἀνέφερον οἱ ἀνὰ τὸν κόσμον ἀντιπρόσωποι καὶ βιβλιοπῶλαι τῆς Ἑταιρίας. Εἰς τὴν Ἰταλίαν φίλος τις εὐσεβὴς ἐπλήρωσε ποσόν τι ὅπως εἰς τοὺς σιδηροδρόμους τοῦ Κράτους ἀναρτηθοῦν πινακίδες διαφημίσεως τῆς Ἁγ. Γραφῆς. Τοῦτο ἐκίνησε τὸν χόλον τοῦ Παπικοῦ κλήρου καὶ κατεβλήθησαν διάφοροι προσπάθειαι νὰ ἀφαιρεθοῦν αἱ πινακίδες. Ἀλλὰ μήτε ἡ ἀστυνομία μήτε ἡ διεύθυνσις τῶν σιδηροδρόμων ἐδέχθη νὰ δώσῃ

τοιαύτην διαταγήν. Εἰς ἕνα μάλιστα ἱερέα, ὅστις παρεπονέθη διὰ τὴν διαφήμισιν ταύτην, ἐδόθη ἡ ἀπάντησις: «Ἡ Ἁγία Γραφὴ εἶναι ἱστορικὸν βιβλίον μεγίστης ἠθικῆς καὶ πνευματικῆς ἀξίας. Παραπονεῖσθε ὅτι αὕτη πωλεῖται χωρὶς σχόλια καὶ ἑρμηνείας. Ἡμεῖς φρονοῦμεν ὅτι ἔτσι πρέπει νὰ πωλῆται, ὥστε ἕκαστος ἀναγνώστης νὰ σχηματίσῃ κρίσιν ἀνεπηρέαστον».

Τὸ Φασιστικὸν καθεστὼς εἰσήγαγε καὶ πάλιν τὰ θρησκευτικὰ μαθήματα εἰς ὅλα τὰ δημόσια σχολεῖα, καὶ ἐξεδόθησαν σχολικὰ βιβλία περιέχοντα τὴν Κυριακὴν Προσευχήν, τὰς Δέκα Ἐντολάς, τὰς Παραβολὰς καὶ τὰ ἱστορικὰ μέρη τῆς Π. καὶ Κ. Διαθήκης. Ἡ Ρωμαιοκαθολικὴ Ἐκκλησία ἐπίσης ἐξέδωκε συνόψεις τῶν 4 Εὐαγγελίων καὶ τῆς Κ. Διαθήκης· λέγεται δὲ ὅτι ἑτοιμάζεται ἔκδοσις τῆς ὅλης Γραφῆς, μεταφρασθεῖσα ἐκ τῆς Βουλγάτας. Ἡ Βιβλικὴ Ἑταιρία, παρ' ὅλην τὴν ἀντίδρασιν τοῦ Παπισμοῦ, ἐκυκλοφόρησε πέρυσιν ἐν Ἰταλίᾳ 319,000 ἀντίτυπα, ἀπέναντι 250,000 τοῦ προηγουμένου ἔτους. Εἷς ἱερεὺς ἐν Φροσινόνε ἔκαυσε πρὸ τοῦ θυσιαστηρίου τοῦ ναοῦ του μίαν Κ. Διαθήκην τῆς Ἑταιρίας, ὡς αἱρετικήν! Ἄλλοι ὅμως ἱερεῖς ἐβοήθησαν τοὺς βιβλιοπώλας τῆς Ἑταιρίας συνιστῶντες τὰ βιβλία των. Εἰς τὸν στρατὸν οἱ βιβλιοπῶλαι ἐπώλησαν πολλὰ τεύχη, τῇ συστάσει πολλάκις τῶν ἀξιωματικῶν· εἰς πολλὰ δὲ μέρη, ὅπου ἱερεῖς ἐζήτουν νὰ ἐξεγείρουν τὸν λαὸν κατὰ τῶν βιβλιοπωλῶν τῆς Ἑταιρίας, οἱ Φασίσται ἀστυνομικοὶ ἀντεπεξῆλθον κατὰ τῶν τοιούτων ῥαδιουργιῶν, λέγοντες πρὸς τὸν λαὸν ὅτι εἶναι καλὸν νὰ ἀγοράζουν Εὐαγγέλια. Εἷς βιβλιοπώλης διηγεῖται πῶς εἰσελθὼν εἰς πανδοχεῖον μὲ τὰ βιβλία του, παρεκλήθη ἀπὸ κάποιον νὰ ἀναγνώσῃ μεγαλοφώνως ἓν κεφάλαιον τοῦ Εὐαγγελίου. Ὁ βιβλιοπώλης ἀνέγνωσε τὴν ἱστορίαν τῆς Σαμαρείτιδος, καὶ ὅλοι οἱ θαμῶνες τοῦ πανδοχείου ἐσηκώθησαν, ἀπεκαλύφθησαν καὶ ἔμειναν ὄρθιοι κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἀναγνώσεως.

Ἠδυνάμεθα νὰ γεμίσωμεν πολλὰς σελίδας τοῦ «Ἀστέρος τῆς Ἀνατολῆς» μὲ παρόμοια συγκινητικὰ ἐπεισόδια ἐξ ὅλων τῶν χωρῶν τῆς ὑφηλίου.

Κάποιος φίλος ἐρωτᾷ: «Ποῦ διατίθενται τόσα ἑκατομμύρια Εὐαγγέλια καὶ βιβλία κατ' ἔτος; Ποῖοι τὰ διαβάζουν; Κι' εἰς τί ὠφελοῦν;» Τὴν ἀπάντησιν εἰς τὰς ἐρωτήσεις ταύτας βλέπει ὁ ἀναγινώσκων τὴν ἐτησίαν ἔκθεσιν τῆς Βρεττανικῆς Βιβλικῆς Ἑταιρίας. «Εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἐξῆλθεν ὁ φθόγγος αὐτῶν καὶ ἕως τῶν περάτων τῆς οἰκουμένης τὰ ῥήματα αὐτῶν». Δὲν ὑπάρχει σχεδὸν γωνία τῆς γῆς, ὅπου νὰ μὴ ἔχῃ εἰσχωρήσει ἡ Ἁγία Γραφή. Οἱ Ἀπόστολοι κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς Πεντηκοστῆς ἐκήρυξαν τὸν Χριστὸν εἰς 10—12 γλώσσας ἐν Ἱερουσαλήμ. Ἀλλ' ἡ Βρεττανικὴ Βιβλικὴ Ἑταιρία κυκλοφορεῖ τὸν Θεῖον Λόγον εἰς 608 γλώσσας καὶ διαλέκτους, ἐὰν δὲ προσθέσωμεν καὶ τῶν ἄλλων Βιβλικῶν Ἑταιριῶν τὰς ἐκδόσεις, ὁ ὁλικὸς ἀριθμὸς τῶν γλωσσῶν, εἰς τὰς ὁποίας διαδίδεται σήμερον ἡ Ἁγ. Γραφή, ἀνέρχεται εἰς 800 περίπου. Καὶ ποῖοι διαβάζουν αὐτὰ τὰ βιβλία; Ὡς ἐμφαίνεται ἀπὸ τὰς διαφόρους ἐκθέσεις τῶν βιβλιοπωλῶν, οἱ ἀγορασταὶ εἶναι πάσης ἡλικίας καὶ κοινωνικῆς τάξεως — σοφοὶ καὶ ἀμαθεῖς, πλούσιοι καὶ πένητες, γέροντες καὶ νέοι, ἄνδρες καὶ γυναῖκες — κυρίως ὅμως οἱ ἄνθρωποι τῶν μεσαίων καὶ λαϊκῶν στρωμάτων — διδάσκαλοι, ἐργάται, τεχνῖται, στρατιῶται, κτλ. Καὶ εἰς τί ὠφελεῖ ἡ κυκλοφορία αὕτη; Βεβαίως δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ παρακολουθήσῃ κανεὶς τὴν

ἐπίδρασιν ἑνὸς ἑκάστου τῶν 10 ἑκατομμυρίων βιβλίων, ἅτινα ἐκυκλοφόρησε πέρυσιν ἡ Ἑταιρία. Ἀλλ' ὑπάρχουν ἐξ ὅλων τῶν χωρῶν ἀρκεταὶ μαρτυρίαι, αἵτινες πείθουν ὅτι ἡ Ἁγία Γραφὴ ἐξακολουθεῖ νὰ ἔχῃ τὴν αὐτὴν εὐεργετικὴν ἐπιρροὴν εἰς τὰς ψυχὰς τῶν ἀνθρώπων, τὴν ὁποίαν ἀσκεῖ ἀνέκαθεν — ἐκπολιτίζει τοὺς ἀγρίους καὶ ἀπολίτιστους, μεταβάλλει τὸν μέθυσον εἰς ἐγκρατῆ, τὸν ἀσελγῆ εἰς καθαρόν, τὸν κλέπτη εἰς ἔντιμον, τὸν ψεύστην εἰς φιλαλήθη, τὸν κακοῦργον εἰς ἠθικόν. Οὐδὲν ἄλλο βιβλίον ἐφάνη μέχρι σήμερον εἰς τὸν κόσμον, ὅπερ ἀσκεῖ τοιαύτην θαυμαστὴν ἐπιρροὴν εἰς τὰς ψυχὰς τῶν ἀνθρώπων. Διὰ τοῦτο ἡ ἐλπὶς τῆς ἀνθρωπότητος εἶναι ἡ κυκλοφορία τῆς Ἁγίας Γραφῆς.

Ὅσον ἀφορᾷ εἰδικῶς εἰς τὸ ἐν Ἑλλάδι ἔργον τῆς Ἑταιρίας, κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος (ἤτοι, ἀπὸ 1 Δ/βρίου 1927 μέχρι 30 Ν/βρίου 1928) διὰ τῶν 11 αὐτῆς βιβλιοπωλῶν καὶ 2 ἀποθηκῶν (Ἀθηνῶν καὶ Θεσσαλονίκης) ἐπωλήθησαν 3011 Βίβλοι, 12,027 Κ. Διαθῆκαι καὶ 36,440 μεμονωμένα βιβλία τῆς Ἁγίας Γραφῆς, ἤτοι ἐν ὅλῳ 51,487 τεύχη, ἀξίας δραχ. 251,695.70. Ὁ ἰσολογισμὸς τοῦ ἐν Ἑλλάδι ἔργου τῆς Ἑταιρίας κατὰ τὸ εἰρημένον χρονικὸν διάστημα ἔχει ὡς ἑξῆς :

Εἰσπράξεις :		
Ἐκ πωλήσεων βιβλιοπωλῶν.	Δρ.	189,133.10
» » Ἀποθήκης Ἀθηνῶν . . .	»	37,238.70
» » » Θεσσαλονίκης .	»	25,323.90
Τὸ ὅλον	Δρ.	251,695.70
Ἐκ συνεισφορᾶς κ. Δ. Μ. Ἐσιμνόγλου . .	»	809.60
» κιβωτίου Ἀποθήκης Ἀθηνῶν . . .	»	212.—
Τὸ ὅλον	Δρ.	252,717.30
Δαπάναι :		
Μισθοὶ βιβιοπωλῶν	Δρ.	315,825.—
Ποσοστὰ »	»	41,896.55
Ὁδοιπ. βιβλιοπωλῶν καὶ ἀποστολὴ βιβλίων.	»	41,903.50
Ἔξοδα Ἀποθήκης Ἀθηνῶν.	»	35,754.35
» Ἀποθήκης Θεσσαλονίκης	»	583.—
Ἐνοίκια ἀποθηκῶν.	»	44,398.40
Ἐκπτώσεις εἰς πελάτας ἀποθηκῶν. . . .	»	11,392.90
Μισθοὶ ὑπαλλήλων ἀποθηκῶν καὶ συνταξεις	»	79,530.50
Τὸ ὅλον	Δρ.	571,284.20
Ἤτοι, προέκυψεν ἔλλειμμα βαρύνον τὴν Ἑταιρίαν	»	318,566.90

Ἐκ τῶν βιβλιοπωλῶν, πρῶτος εἰς τὰς πωλήσεις ἦλθεν ὁ κ. Β. Μυστακίδης, ἐργαζόμενος ἐν Μακεδονίᾳ, ὅστις ἐπώλησεν 9,071 ἀντίτυπα, δεύτερος ὁ κ. Κ. Καρατζόπουλος μὲ 7,161 ἀντίτυπα, τρίτος ὁ κ. Τζωρτζάκης μὲ 5,473, τέταρτος ὁ κ. Κ. Ἀμπατζόγλου μὲ 5,362.

Τὸ ἔργον τῶν βιβλιοπωλῶν ὑπῆρξε καθ' ὅλον τὸ ἔτον ἀπρόσκοπτον.

Αἱ Ἑλληνικαὶ Εὐαγγελικαὶ Ἐκκλησίαι ἐνήργησαν κατὰ τὴν πρώτην Κυριακὴν τοῦ μηνὸς Νοεμβρίου 1928 ἔρανον ὑπὲρ τῶν Βιβλικῶν Ἑταιριῶν, καὶ συνελέγη ποσὸν δρχ. 8,279, ἐξ ὧν ἀπεστάλησαν εἰς μὲν τὴν Βρεττανικὴν δρχ. 4,125, εἰς δὲ τὴν Σκωτικὴν δρχ. 2,778, καὶ εἰς τὴν Ἀμερικὴν δρχ. 1,376. Ἐπίσης ἡ ἐν Κρήτῃ Εὐαγγελικὴ Ἐκκλησία ἀπέστειλεν εἰς τὴν Βρεττανικὴν Βιβλικὴν Ἑταιρίαν συνεισφορὰν δρχ. 3,375.

Ὡς συμπέρασμα, λαμβάνω τὸ θάρρος νὰ συστήσω εἰς τοὺς ἀναγνώστας τοῦ «Ἀστέρος τῆς Ἀνατολῆς», ὅσοι ἐνδιαφέρονται διὰ τὴν διάδοσιν τῆς Ἁγ. Γραφῆς εἰς τὸν κόσμον, νὰ συνεισφέρωσιν ὑπὲρ τῆς Ἑταιρίας ὅ,τι δύνανται περισσότερον, διότι τὸ ἔργον τῆς διαδόσεως τοῦ Θείου Λόγου ἐνεργεῖται μόνον διὰ τῶν συνεισφορῶν τῶν ἁπανταχοῦ τῆς γῆς εὐσεβῶν. Αἱ συνδρομαὶ δύνανται νὰ ἀποστέλλωνται εἴτε εἰς τὴν ἐν Ἀθήναις Ἀποθήκην τῆς Ἑταιρίας (ὁδὸς Φιλελλήνων, 2) ἐπ' ὀνόματι τοῦ κ. Ἐμμ. Μισαηλίδου, εἴτε ἀπ' εὐθείας εἰς τὸν Γεν. Γραμματέα τῆν Ἑταιρίας ἐν Λονδίνῳ (Rev. J. H. Ritson, 146 Queen Victoria Street, London, E. C. 4).

Π. Ι. Σειρηνίδης.

Ο ΧΡΙΣΤΟΣ ΕΝ ΤΗ ΠΑΛΑΙΑ ΔΙΑΘΗΚΗ

Ἐξετάζοντες τὰς περὶ τοῦ Μεσσίου προρρήσεις καὶ προφητείας τῆς Π. Διαθήκης, διακρίνομεν ὡς κεντρικὴν ἰδέαν ὅλων τούτων, τὴν ἰδέαν τῆς ***παγκοσμίου ἀδελφότητος τῶν ἀνθρώπων***, καὶ τῆς δι' ἑνὸς ***παγκοσμίου Λυτρωτοῦ*** σωτηρίας τῆς ἀνθρωπότητος.

Τὸ Μεσσιανικὸν κήρυγμα, τὸ μεταδοθὲν πρῶτον ὑπὸ τῶν Πατριαρχῶν τῆς Παλαιᾶς Οἰκονομίας, ἀποτελεῖ ***ἄγγελμα χαρᾶς μεγάλης***, δι' ἅπαντας τοὺς λαούς. Ἀλλά, κατὰ τὴν μεμακρυσμένην ἐκείνην ἐποχὴν καὶ ὑπὸ τὰς κρατούσας τότε συνθήκας, μία ἰδέα τόσον ὑπέροχος, καὶ ὡς ἔκφρασις ἁπλοῦ πόθου ἢ εὐχῆς, ἦτο ὅλως ξένη πρὸς τὸ πνεῦμα καὶ τὸ περιβάλλον τῆς φυλῆς ἐκείνης, ἐξ ἧς ἔμελλε νὰ προέλθῃ ὁ Μεσσίας. Ἀφοῦ καὶ σήμερον ἀκόμη δυσκόλως συνταυτίζονται αἱ βλέψεις καὶ οἱ πόθοι καὶ αὐτῶν τῶν μᾶλλον προηγμένων εἰς ἀνάπτυξιν καὶ πολιτισμὸν ἐθνῶν, μὲ τὰς βλέψεις καὶ πόθους τῶν λαῶν, ἀπὸ τῶν ὁποίων χωρίζονται δι' ἀποστάσεως μεγάλης καὶ δι' ἀνισότητος ἀναπτύξεως καὶ φυλῆς. Δὲν ἦτο Σημιτικῆς προελεύσεως ἡ ἰδέα τῆς παγκοσμίου ἀδελφότητος, ἀλλ' οὔτε καὶ Ἐθνικῆς. Ἦτο ἰδέα καὶ ἄποψις ***θείας προελεύσεως*** καὶ εἰς τοῦτο ὤφειλε τὴν ὑπεροχὴν αὐτῆς ἡ μετὰ τοῦ ἀνθρώπου ***Διαθήκη τοῦ Θεοῦ***, ἥτις, ἀνεξαρτήτως χρόνου καὶ περιβάλλοντος, προσείλκυσε καθ' ὅλους τοὺς αἰῶνας τοὺς ἀνθρώπους πρὸς τὸ ἰδανικὸν τοῦτο. Τὸ θεῖον σχέδιον μένει ἀμετάβλητον καθ' ὅλας τὰς ἐποχάς· μία δὲ ἰδέα, ἥτις δὲν ἔχει τι τὸ κοινὸν πρὸς τὰς ἐπικρατούσας ἰδέας καθ' οἱανδήποτε χώραν καὶ ἐποχήν, ἀποβλέπει δὲ εἰς τὸ ἀπώτερον μέλλον πάσης χώρας καὶ ἐποχῆς, ἀναμφιβόλως ***πηγάζει ἄνωθεν.***

Ἡ δύναμις καὶ ἡ ὑπεροχὴ τῆς Μεσσιανικῆς ἐπαγγελίας συνίσταται εἰς τὸ ὅτι ***ἀποβλέπει εἰς ὅλους τοὺς ἀνθρώπους***, πάσης χώρας καὶ πάσης φυλῆς καὶ πάσης ἐποχῆς. Δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ ἐπινοηθῇ ὑπὸ Ἑβραίου, καθότι τὴν Ἑβραϊκὴν φυλὴν ἀνέκαθεν καὶ μέχρι σήμερον χαρακτηρίζει ἡ ***ἀποκλειστικότης***. Τοὐναντίον, ἡ ἀρχαία Ἐκκλησία τοῦ Θεοῦ, ἡ τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, ἐδείκνυε καὶ πρὸ Χριστοῦ τὸ ***χριστιανικὸν πνεῦμα***, εἰς τὸ αἴσθημα τῆς κοινῆς τῶν ἀνθρώπων ἀδελφότητος.

Παράδειγμα εἶναι ἡ εἰς τοὺς Ψαλμοὺς ἀπαντῶσα ἔκφρασις τοῦ τοιούτου αἰσθήματος, τὸ ὁποῖον εἶναι ὅλως ξένον πρὸς τὴν ἐποχὴν καὶ τὸν τόπον, καθ᾿ οὓς ἐγράφησαν.

Εἶναι λοιπὸν μεγαλειώδης καὶ ἐπιβλητικὴ ἡ Μεσσιανικὴ ἀντίληψις τῆς παγκοσμίου ἀδελφότητος καὶ τῆς παγκοσμίου ἀνάγκης σωτηρίας, καθότι ***ἐνεπνεύσθη ἄνωθεν***. Ἡ ὕπαρξις τῆς Εὐαγγελικῆς ταύτης ἀντιλήψεως εἰς τὸν κόσμον τῆς Παλαιᾶς Οἰκονομίας εἶναι γεγονὸς ἄξιον προσοχῆς. Ἀπορεῖ δὲ κανεὶς πῶς ὁ μικρὸς ἐκεῖνος λαός, ὁ μόλις διακρινόμενος ἀπὸ τῶν πολυαρίθμων ἄλλων συγγενῶν Σημιτικῶν λαῶν, ἐνεκολπώθη καὶ διέσωσεν ἀπὸ τῆς μεμακρυσμένης ἐκείνης ἐποχῆς τὴν ἰδέαν παγκοσμίου Σωτῆρος. Ἡ διάσωσις αὕτη ἀποδεικνύει τὴν ὕπαρξιν ***θείου σχεδίου*** εἰς τὰς τύχας τοῦ λαοῦ ἐκείνου, ἐνῷ τόσοι ἄλλοι σύγχρονοι λαοὶ ἐξηφανίσθησαν. Τοῦτο βεβαίως δὲν ἦτο ἄνευ σκοποῦ. Ἐντὸς τοῦ λαοῦ Ἰσραὴλ προητοιμάσθη ἡ ἔλευσις τοῦ Μεσσίου, τοῦ Ἐκλεκτοῦ τοῦ Θεοῦ, εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ ὁποίου ἤθελον εὐλογηθῇ πάντα τὰ ἔθνη. Ὁ προορισμὸς τῶν ἄλλων λαῶν ἦτο περιωρισμένος, ἅπαξ δὲ ἐξεπληρώθη οὗτος, οἱ λαοὶ ἐκεῖνοι ἐξέλιπον. Ὁ προορισμὸς ὅμως τοῦ Ἰσραὴλ ἐξακολουθεῖ εἰσέτι, οὔτε δύναται νὰ ἐκπληρωθῇ τελείως ***μέχρις οὗ εὐλογηθῶσι διὰ τοῦ Μεσσίου ἅπασαι αἱ φυλαὶ τῆς γῆς***. Τὴν ἰδέαν ταύτην ἀνευρίσκομεν καθ᾿ ὅλην τὴν μακρὰν διαδοχὴν τῶν Προφητῶν τῆς Π. Διαθήκης. Διαρκῶς γίνεται μνεία εἰς τὰς προφητείας ταύτας τῆς συμμετοχῆς πασῶν τῶν φυλῶν τῆς γῆς εἰς τὰς εὐλογίας, τὰς ὁποίας θέλει κομίσει ὁ Μεσσίας· καὶ ἐμφανίζεται ὁ Μεσσίας συνεργαζόμενος μετὰ τοῦ Θεοῦ ὑπὲρ τῆς ἀνθρωπότητος. Παριστάνεται δὲ καὶ ὡς τὸ «Δένδρον, τὸ μέλλον νὰ βλαστήσῃ ἐκ τῆς ρίζης τοῦ Ἰεσσαί, ἵνα ἑλκύσῃ πάντα τὰ ἔθνη ὑπὸ τὴν σκιὰν αὐτοῦ, καθ᾿ ὃν καιρὸν ἡ γῆ θέλει πληρωθῇ τῆς ἐπιγνώσεως τοῦ Κυρίου, ὡς τὰ ὕδατα σκεπάζουσι τὴν θάλασσαν» (Ἡσα. ια΄). Προλέγεται ἡ μεγάλη τελικὴ σύναξις ὅλων τῶν ἐθνῶν τῆς γῆς, καθ᾿ ἣν θέλει ἐκλείψει διὰ παντὸς ἡ δύναμις τοῦ θανάτου ἐπὶ τῆς ἀνθρωπότητος, καὶ πᾶν δάκρυον θέλει ἐξαλειφθῇ ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν (Ἡσα. κε΄). Διακηρύσσεται ὅτι ὁ Ἐκλεκτὸς τοῦ Θεοῦ θέλει φέρει κρίσιν εἰς τὰ ἔθνη, καὶ φωτίσει τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν καὶ ὁδηγήσει αὐτοὺς εἰς τὸ φῶς τὸ ἀληθινόν, ὁπότε θὰ ψάλλωσι πάντα τὰ πέρατα τῆς γῆς ᾆσμα νέον εἰς τὸν Θεὸν — οἱ διαπλέοντες τὰς θαλάσσας, οἱ κάτοικοι τῶν νήσων τῆς Εὐρώπης καὶ οἱ οἰκοῦντες εἰς τὰ ὄρη καὶ τὰς πεδιάδας τῆς Ἀσίας (Ἡσ. μβ΄, μθ΄, νβ΄, Μιχαίας δ΄, Ἱερεμ. ις΄, Ζαχαρ. ζ΄ καὶ θ΄, Μαλαχ. α΄. 11).

Τὸ τοιοῦτον ἀδελφικὸν πνεῦμα τῆς Παλαιᾶς Οἰκονομίας ἀπέναντι τῶν Ἐθνικῶν εἶναι καθαρῶς ***Χριστιανικόν***, ξένον δὲ τόσον πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν ἀντίληψιν, ὅτι «πᾶς μὴ Ἕλλην βάρβαρος», ὅσον καὶ πρὸς τὴν Ἰουδαϊκὴν ἀποκλειστικό-

τητα. Ἐπίσης δὲ μοναδικὴ καὶ πρωτοφανὴς εἶναι ἡ ***Χριστιανικὴ ἀντίληψις περὶ τοῦ Μεσσίου.*** Ὁ ἰδεώδης ἥρως ἑνὸς λαοῦ συνήθως ἑνώνει εἰς ἑαυτὸν ὅλας τὰς ἰδιότητας, τὰς ὁποίας θαυμάζει καὶ ποθεῖ ὁ λαὸς ἐκεῖνος. Ἀλλ' ἐρωτᾷ κανεὶς μὲ ἀπορίαν: Πῶς οἱ Ἑβραῖοι ἐκεῖνοι τῆς Ἀσσυριακῆς καὶ τῆς Βαβυλωνιακῆς αἰχμαλωσίας ἐδημιούργησαν Μεσσίαν τόσον διάφορον ἀπὸ τὸν τύπον ἑνὸς κοσμικοῦ ἥρωος, ἀλλὰ καὶ τελείως ἀντίθετον πρὸς τὰς βλέψεις καὶ τὰ ἰδανικὰ τῶν Ἰουδαίων καὶ αὐτῆς ἀκόμη τῆς ἐποχῆς τοῦ Χριστοῦ; Διότι, κατὰ τοὺς προφήτας, ὁ Μεσσίας δὲν θὰ ἦτο μὲν οὔτε τολμηρός, οὔτε ἐπίφοβος, οὔτε νικηφόρος ἐν μάχῃ, ἀλλὰ θὰ ἦτο τὸ φῶς τῆς περιφρονημένης Γαλιλαίας, ὁ Ἐρχόμενος ἵνα καταργήσῃ πᾶν τὸ κοσμικόν, ἀληθὴς Ἄρχων Εἰρήνης, τοῦ ὁποίου ἡ εἰρηνικὴ βασιλεία θὰ ἦτο ἀτελεύτητος, καὶ ὁ θρόνος ἐστηριγμένος ἐν κρίσει καὶ δικαιοσύνῃ (Ἡσ. θ΄ καὶ ια΄. Ζαχ. θ΄. 9).

Διὰ νὰ πληρώσῃ ὅμως τὴν προφητείαν, ἔπρεπεν ὁ Μεσσίας νὰ διέλθῃ καὶ τὴν ὑστάτην δοκιμασίαν — τὴν τοῦ Σταυροῦ. Ἄνευ τοῦ Σταυροῦ ὁ Χριστιανισμὸς εἶναι μηδέν. Ὁ Σταυρὸς ἀπετέλεσε τὸ ἁρμόζον τέλος ζωῆς ταλαιπωρίας, περιφρονήσεως καὶ ἀποτυχίας (Πράξ. ιζ΄. 3). Τοῦτο δὲ ἀποτελεῖ οὐσιῶδες μέρος τῆς Μεσσιανικῆς προφητείας. Τόσον δὲ ἐπακριβῶς κηρύττει ἡ Π. Διαθήκη τὸ δόγμα τοῦ Σταυροῦ, ὥστε ἐκ τῶν ἀκροασθέντων τοῦ κηρύγματος τῶν Ἀποστόλων Ἰουδαίων, περισσότεροι ἐπείσθησαν καὶ προσῆλθον εἰς τὸν Χριστὸν διὰ τῶν ἀποδείξεων τῶν ἐκ τῆς Π. Διαθήκης ἢ δι' ὅλων τῶν προηγηθέντων ἐπιχειρημάτων (Ζαχ. ια΄, ιβ΄, ιγ΄. Δαν. θ΄. 26, Ζαχ. θ΄). Τόσον δὲ σαφῶς προλέγουν τὰ πάθη τοῦ Μεσσίου αἱ προφητεῖαι τῆς Π. Διαθήκης, ὥστε ἠναγκάσθησαν οἱ Ἰουδαῖοι νὰ παραδεχθῶσιν ὅτι θὰ ἤρχοντο δύο Μεσσίαι, ἐκ τῶν ὁποίων ὁ εἷς θὰ διήρχετο τὸν βίον ταλαιπωρούμενος καὶ ἐξουθενημένος, τέλος δὲ θὰ ἐφονεύετο, ἐνῷ ὁ ἕτερος θὰ ἐθριάμβευε καθ' ὅλων τῶν ἐχθρῶν του.

Ἀλλὰ δὲν εἶναι μόνον τὸ *γεγονὸς* τοῦ Σταυροῦ, τὸ ὁποῖον προλέγεται σαφῶς εἰς τὴν Π. Διαθήκην, ἀλλὰ καὶ τὸ ***δόγμα*** τοῦ Σταυροῦ, ἤτοι τοῦ ***ἐξιλαστηρίου θανάτου*** τοῦ Μεσσίου. Διότι ἐὰν ἔλειπεν ἐκ τῆς Μεσσιανικῆς ἰδέας ὁ ***ἐξιλασμός,*** τὰ ἄλλα ἐπιχειρήματα θὰ ἀπετύγχανον τοῦ σκοποῦ αὐτῶν. Ὁ μόνος λόγος, διὰ τὸν ὁποῖον ὁ κόσμος ὁλόκληρος ἐδέχθη παρὰ τῶν Ἰουδαίων τὸν Μεσσίαν ὡς Σωτῆρα αὐτοῦ καὶ οὐχὶ ὡς τὸν ἀναμενόμενον Βασιλέα, οὐδὲ ὡς τὸ ὕψιστον πρότυπον ἀρετῆς (διότι τοιαῦτα πρότυπα ἠδύνατο καὶ τὸ πνεῦμα τῶν ἐθνικῶν νὰ ἐπινοήσῃ), ἦτο ὡς ἐκ τοῦ κηρύγματος τοῦ ***ἐξιλασμοῦ τοῦ ἀνθρώπου.*** Τοῦτο ἦτο ***τὸ χαροποιὸν ἄγγελμα τῆς συμφιλιώσεως τοῦ Θεοῦ πρὸς τὴν ἀνθρωπότητα,*** διὰ τῆς γενομένης ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ θυσίας τοῦ Υἱοῦ Αὐτοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Τοῦτο προσείλκυσε τὰ ἔθνη πρὸς τὸν Χριστιανισμόν. Εἰς τοῦτο ἔγκειται ἡ ζωτικότης καὶ ἡ δύναμις τοῦ Χριστιανισμοῦ. Τὰ ἔθνη ἐστράφησαν πρὸς τὸν Χριστόν, ὄχι ὡς τὸ τελειότατον ὑπόδειγμα τῆς ἀνθρωπίνης ἠθικῆς, ἀλλὰ διότι Αὐτὸς ὑπέστη ὑπὲρ αὐτῶν καὶ ὑπὲρ πάντων τὴν τιμωρίαν τῶν ἁμαρτιῶν τοῦ κόσμου ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ.

Ὄχι μόνον τοῦτο, ἀλλ' ἦλθε καὶ ***νὰ ὁδηγήσῃ τοὺς ἀνθρώπους πρὸς τὴν βασιλείαν τῶν Οὐρανῶν.*** Νὰ διανοίξῃ εἰς αὐτοὺς τὰς πύλας τῆς αἰωνίου ζωῆς καὶ μακαριότητος. Ὡς ἐκ τούτου, τὸ πρώτιστον καὶ σπουδαιότατον μέλημα

παντὸς ἀνθρώπου εἶναι νὰ ἐξασφαλίσῃ τὴν δέουσαν σχέσιν αὐτοῦ πρὸς τὸν Θεὸν διὰ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Πᾶν ἄλλο μέλημα κοσμικόν, ὅσον καὶ ἂν φαίνηται σπουδαῖον καὶ ἐπεῖγον, εἶναι μηδαμινὸν ἀπέναντι τούτου. Πόσον δὲ ταπεινὴ καὶ μηδαμινὴ καθίσταται ἡ Ἰουδαϊκὴ ἀντίληψις τοῦ Μεσσίου, ἡ ἐπικρατήσασα ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ Σωτῆρος!

Κληρονόμοι τῆς δωρεᾶς, τῆς σωτηρίας καὶ τῆς ἐξασφαλίσεως τῆς μελλούσης μακαριότητος, ἂς καταστήσωμεν ἕκαστος κτῆμα ἡμῶν ἀναφαίρετον τὸ δῶρον τοῦτο.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ

Περὶ ἀναγνώσεως τῶν Ἱ. Γραφῶν.

Τὰ παιδία πρέπει νὰ διδάσκωνται τὰς Γραφάς.

«Θέλετε νὰ ἦναι εὐπειθεῖς οἱ υἱοί σας; Ἀναθρέψατέ τους ἀπ' ἀρχῆς ἐν παιδείᾳ καὶ νουθεσίᾳ Κυρίου. Μὴ νομίσητε περιττὸν τὸ νὰ ἀκούουν τὰς θείας Γραφάς. Διότι ἐκεῖ πρῶτον θὰ ἀκούσουν τὸ «Τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα σου»· ὥστε τοῦτο θὰ ἀποβῇ πρὸς ὄφελός σας. Συνειθίσατε τὰ τέκνα σας νὰ ἀγαποῦν καὶ νὰ ἀναγινωσκουν τὰς Ἁγίας Γραφάς. Καὶ μὴ λέγητε ὅτι ἡ μελέτη τῶν Γραφῶν εἶναι διὰ τοὺς μοναχούς. Κανεὶς δὲν ἔχει τόσην ἀνάγκην ἀπὸ τὴν μελέτην ταύτην ὅσον αἱ νεαραὶ ὑπάρξεις, αἱ ὁποῖαι μεθαύριον θὰ εὑρεθοῦν εἰς τὸ πέλαγος τοῦ βίου. Ποῖος ἔχει τὴν μεγάλην ἀνάγκην καλοῦ πλοίου, καλοῦ πλοιάρχου, καλοῦ ναυτικοῦ πληρώματος; Ὄχι βέβαια ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος μένει πλέον διὰ παντὸς εἰς τὸν λιμένα, ἀλλ' ἐκεῖνος ὅστις διασχίζει τὴν θάλασσαν. Τοιοῦτό τι ἀληθεύει καὶ ὡς πρὸς τὸν μοναχὸν καὶ τὸν κοσμικόν.

Ὁ ἐρημίτης μοναχὸς ἐτοποθέτησε τὸν ἑαυτόν του ὡς εἰς λιμένα ἀκυμάτιστον. Ζῇ ἐκεῖ ἥσυχος, ἀσφαλισμένος ἀπὸ πᾶσαν βιωτικὴν καταιγίδα. Ὁ υἱός σου ὅμως, ὅτε μεθαύριον θὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν κίνησιν καὶ τὴν τύρβην τοῦ κόσμου, θὰ ἦναι καθ' ἡμέραν μέσα εἰς τὸ πέλαγος καὶ θὰ παλαίῃ πρὸς τὰς πολλὰς τρικυμίας του. Ὥπλισέ τον λοιπὸν μὲ τὴν ἱκανότητα νὰ μὴ τὸν ζαλίζῃ ἡ θάλασσα, νὰ μὴ τρομάζῃ τὰ κύματα, νὰ ταξειδεύῃ μὲ τέχνην καὶ ἀσφάλειαν καὶ νὰ μὴ ναυαγῇ. Καὶ εἰς ὅλα ταῦτα τίποτε δὲν θὰ τὸν καταρτίσῃ τόσον, ὅσον ἡ μελέτη τῶν Ἁγίων Γραφῶν καὶ ὁ ἐφοδιασμός του μὲ τὰς ὁδηγίας των, τὰς συμφωνίας των, τὰ διδάγματά των.

Δὲν μοῦ λέγεις, παρακαλῶ, σὺ ὁ μὲ τόσην ἐπιπολαιότητα φωνάζων ὅτι αἱ Γραφαὶ εἶναι διὰ τοὺς μοναχούς, μὲ ποῖον θὰ ἔχῃ νὰ διαλεχθῇ καὶ νὰ ρυθμίσῃ τὰς σχέσεις του ὁ ἐρημίτης μοναχός; μὲ τοὺς τοίχους τῆς καλύβης του καὶ μὲ τὴν στέγην της; ἢ μὲ τὴν ἐρημίαν καὶ μὲ τὰ λαγκάδια; ἢ μὲ τὰ πτηνὰ καὶ μὲ τὰ δένδρα; Δὲν ἔχει λοιπὸν ἐκεῖνος τόσην ἀνάγκην ἀπὸ τὴν διδασκαλίαν τῶν Γραφῶν, ὅσην χρειάζονται τὰ τέκνα σου μέσα εἰς τὸν κόσμον, ὅπου πολλαὶ αἱ σχέσεις, αἱ ἐπικοινωνίαι, αἱ ἀνάγκαι, αἱ πιέσεις, αἱ παγίδες, οἱ πειρασμοὶ καὶ πολλὴ ἑπομένως καὶ ἡ ἀνάγκη τῆς προσοχῆς, τῆς ἀντοχῆς, τῆς συνέσεως, τῆς καρτερίας καὶ τῆς ἀνδρείας»

(Ὑπόμν. εἰς τὴν πρὸς Ἐφεσίους Ἐπιστολήν, Ὁμιλ. κα').

ΠΟΙΚΙΛΑ

— **Ἀμερικανικὴ ἰδεολογία.** Λέγεται συχνάκις περὶ τῶν Ἀμερικανῶν, ὅτι τὸ κυριαρχοῦν αὐτῶν πάθος εἶναι ἡ ἀπόκτησις χρημάτων καὶ ὅτι τὸ πάθος τοῦτο ἐκτοπίζει ἐκ τῆς Ἀμερικανικῆς ψυχῆς πᾶσαν ἄλλην σκέψιν. Ὅτι ἡ κατηγορία αὕτη εἶναι ψευδής, κἄτι γνωρίζομεν καὶ ἡμεῖς οἱ Ἕλληνες, διότι καὶ κατὰ τὴν Ἑλληνικὴν Ἐπανάστασιν τοῦ 1821 καὶ κατὰ τὴν Κρητικὴν τοῦ 1866 καὶ μετὰ τὴν Μικρασιατικὴν καταστροφὴν τοῦ 1922 πρῶτοι οἱ Ἀμερικανοὶ συνέδραμον τὸ ἔθνος ἡμῶν διὰ γενναίας καὶ ἐγκαίρου χρηματικῆς ἀρωγῆς, καθὼς καὶ δι' ἠθικῆς συνηγορίας καὶ ἐνθαρρύνσεως. Ἐπίσης εἶναι γνωστόν, ὅτι κατὰ τὸν παγκόσμιον πόλεμον οἱ πολῖται τῶν Ἡνωμ. Πολιτειῶν, ἂν καὶ οὐδεὶς νόμος τοὺς ὑπεχρέωνε πρὸς τοῦτο, ἐπέβαλον εἰς ἑαυτοὺς ἑκουσίως ἀποχὴν ἀπὸ κρέας καὶ ἄρτον καὶ βούτυρον καὶ γάλα καθ' ὡρισμένας ἡμέρας τῆς ἑβδομάδος, διὰ νὰ περισσεύσουν τὰ εἴδη ταῦτα διὰ τὴν πεινῶσαν Εὐρώπην.

Ἡ δὲ στατιστικὴ τῶν ἀνὰ τὰς Ἡνωμ. Πολιτείας ἰδιωτικῶν δωρεῶν καὶ εἰσφορῶν ὑπὲρ ἀγαθοεργῶν καὶ ἠθικῶν σκοπῶν κατὰ τὸ ἔτος 1927 εἶναι ἀρκετὴ νὰ ἀποδείξῃ ὅτι ὁ Ἀμερικανικὸς λαὸς προηγεῖται ὅλων τῶν ἐθνῶν εἰς τὴν Χριστιανικὴν ἰδεολογίαν καὶ φιλαλληλίαν. Ἰδοὺ ἡ ἐν λόγῳ στατιστικὴ τῶν ἰδιωτικῶν δωρεῶν, ἐράνων καὶ εἰσφορῶν :

Ὑπὲρ ἐκπαιδευτικῶν σκοπῶν	δολλάρια	187.200.000
Ὑπὲρ φιλανθρωπικῶν ὀργανώσεων ἐν Ἀμερικῇ . .	»	256.700.000
Ὑπὲρ περιθάλψεως ἐν τῷ ἐξωτερικῷ.	»	214.500.000
Ὑπὲρ τῆς δημοσίας ὑγιείας.	»	204.400.000
Ὑπὲρ θρησκευτικῶν σκοπῶν.	»	1.079.900.000
Ὑπὲρ διαφόρων φιλανθρωπικῶν ἱδρυμάτων. . .	»	13.000.000
Ὑπὲρ τῶν καλῶν τεχνῶν	»	25.700.000
Ὑπὲρ σωματικῆς ἀγωγῆς καὶ ἀναψυχῆς τῶν παιδίων καὶ τῶν ἀπόρων τάξεων	»	19.300.000
Ἀπ' εὐθείας δωρεαὶ εἰς ἄτομα	»	257.800.000
Τὸ ὅλον . .	»	2.258.500.000

Σημειωτέον ὅτι ἐκ τῶν ἀνωτέρω ποσῶν οὔτε ἓν δολλάριον προῆλθεν ἐκ τοῦ δημοσίου ταμείου ἢ οἱασδήποτε ἐπισήμου πηγῆς, ἀλλ' ἀπὸ τὰ βαλάντια τῶν ἰδιωτῶν.

ΕΙΔΟΠΟΙΗΣΙΣ

Τῶν ἐν τῷ ἐσωτερικῷ συνδρομητῶν ἡμῶν ἐφιστῶμεν τὴν προσοχὴν εἰς τὸ γεγονὸς ὅτι τὸ ***ταχυδρομικὸν τέλος δι' ἐπιστολὰς εἶναι δρ. 1.50*** καὶ ὄχι λεπτὰ 50. Συχνάκις λαμβάνομεν ἀπὸ συνδρομητὰς παραγγελίας γεγραμμένας ἐπὶ ἐπισκεπτηρίων, αἵτινες φέρουν γραμματόσημον μόνον 50 λ. καὶ ἀναγκαζόμεθα νὰ πληρώσωμεν ἡμεῖς τὴν διαφορὰν τῆς 1 δρ. ***διπλῆν,*** ἤτοι δρ. 2. Οἱ γράφοντες τοιαῦτα ἐπισκεπτήρια προφανῶς φαντάζονται ὅτι, ἐπειδὴ εἶναι ἐπισκεπτήρια, δὲν πληρώνουν τέλος ἐπιστολῆς. Τὰ ἐπισκεπτήρια πληρώνουν τέλος 50 λ. ***μόνον ὅταν ἦναι ἄγραφα,*** ἢ φέρουν ἁπλῶς ***εὐχὴν Νέου Ἔτους,*** ἢ τοιοῦτόν τι. Μὴ δυνάμενοι νὰ ἐξακολουθήσωμεν φορολογούμεοι διὰ τὰς ταχυδρομικὰς παραβάσεις τῶν συνδρομητῶν μας, τοῦ λοιποῦ θ' ἀρνώμεθα τὴν παραλαβὴν τοιούτων φακέλλων ἀνεπαρκῶς χαρτοσημασμένων.